

ธรรมมูลค่าจริง

พระอาจารย์สงบ มนสฺสุโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๕๙

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะเนาะ ตั้งใจฟังธรรม ตั้งใจฟังธรรม เราเพื่อประพฤติปฏิบัติธรรม เราปฏิบัติธรรมนะ ธรรมะสำเร็จธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระ-สัมมาสัมพุทธเจ้าแสวงหาค้นคว้ามา เห็นใหม่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดมาจากโลก แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าค้นคว้าหามาถึงที่สุด เห็นใหม่ ถึงที่สุดแห่งทุกข

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าค้นมาจากโลกนะ แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมา-สัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา นั่นละเป็นสังขธรรม สังขธรรมอันนั้น ถ้าองค์สมเด็จพระ-สัมมาสัมพุทธเจ้าไม่รู้ก่อนขึ้นมา แล้วใครจะรู้ก่อนขึ้นมา นี่สาวก สาวกะ ผู้ได้ยินได้ฟัง แต่ได้ยินได้ฟังขึ้นมาแล้ว ได้ยินได้ฟังขึ้นมาแล้วเราต้องประพฤติปฏิบัติ เราต้องทำให้เป็นสังขะความจริงของเราขึ้นมา

เวลาพระสารีบุตร เห็นใหม่ ไปประพฤติปฏิบัติมากับเจ้าลัทธิต่างๆ เหมือนกัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปค้นคว้ามาจากเจ้าลัทธิต่างๆ มาหมดแล้ว แล้วองค์-สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตรัสรู้เองโดยชอบ แต่เวลาพระสารีบุตรไปเรียนกับสังขชัย สิ่งศึกษามาๆ ศึกษาแบบโลก อยู่กับโลกไป เวลามาฟังเทศน์ของพระอัสสชิ ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ ต้องมีการกระทำในใจของพระสารีบุตร พระสารีบุตรถึงเป็นพระโสดาบันขึ้นมา นี่ไปบอกพระโมคคัลลานะเป็นพระโสดาบันขึ้นมา มันเป็นที่ไหนละ?

มันเป็นขึ้นมาในใจของพระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ มันเป็นสังขธรรมอันนั้นขึ้นมา ทั้งๆ ที่ฟังมา ฟังจากพระอัสสชิมา แต่หัวใจ หัวใจมันค้นคว้า หัวใจมันมีการกระทำ มันก็เป็นสังขะ เป็นความจริงขึ้นมา มันเป็นความจริงขึ้นมาเพราะมีการกระทำในใจอันนั้น มันถึงเป็นความจริงขึ้นมา

แต่ไม่มีการกระทำในใจอันนั้น เวลาเราศึกษา ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระ-สัมมาสัมพุทธเจ้า เราศึกษามาจากไหนละ เราศึกษามาจากสมอง เราศึกษามาจาก

สัญชาติญาณของเราไง ศึกษามาจากสัญชาติญาณของเรา เห็นใหม่ คูสิ เวลาทางโลกเขา เขามีการศึกษากัน ทางโลกเขาศึกษาของเขา ศึกษาแล้วเขามีวิชาชีพของเขา แล้วเขาหาประสบการณ์ เห็นใหม่ เวลาทำงานมาแล้วมีประสบการณ์มากี่ปีๆ เขาจะมีค่าวิชาของเขา นั่นเพราะเขามีประสบการณ์ของเขา พอมีประสบการณ์แล้วมันมีการฝึกฝนขึ้นมาให้มีความชำนาญขึ้นมา แต่ก็ยังเป็นชำนาญในทางวิชาชีพ

แล้วเราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราศึกษามา ศึกษามาเป็นภาคปริยัตินะ ศึกษามา ศึกษามาเป็นทางโลก ศึกษามาทางโลก ศึกษามาแล้ว เห็นใหม่ ศึกษาไปเพื่อประพฤติปฏิบัติ เวลาจะประพฤติปฏิบัติต้องทำความจริงของเราขึ้นมา แล้วความจริงมันอยู่ไหนล่ะ

เวลาความจริงขึ้นมา เห็นใหม่ เราสนทนาธรรมกันๆ เวลาความจริงขึ้นมาเราก็ย้อนกลับไปไปที่ตำรา ย้อนกลับไปไปที่พระไตรปิฎก ย้อนกลับไปไปที่คำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สิ่งนั้นมันถูกต้องไหม ถูก เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนามารื้อสัตว์ชนสัตว์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชี้ทางๆ สิ่งที้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการชี้ทางพวกเราไง ถ้าชี้ทางขึ้นมา ชี้ทางย้อนกลับมาที่หัวใจดวงนั้น หัวใจดวงที่ทุกข์ที่ยากหัวใจที่เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา แต่เราเกิดมาพบพระพุทธศาสนา เรามีแต่ความรู้สึกของเราไง จับไปที่ไหนเป็นเราหมด ความคิดเป็นเราทั้งหมด สรรพสิ่งนี้เป็นเราทั้งหมด

สิ่งนี้มันเป็นความจริง จริงแบบโลกๆ จริงแบบวัฏสงสาร จริงแบบที่เราเกิดมาเป็นมนุษย์ไง จริงแบบเพราะเรามีบุญกุศล เราถึงได้เกิดมาเป็นมนุษย์ ถ้าเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหมล่ะ เขาก็มีความสุขของเขา ถ้าเกิดมาเป็นสัตว์เดรัจฉานมันก็ใช้ชีวิตของเขา สัตว์โน่นไปเห็นใหม่ มันก็ใช้ชีวิตของมันไปตามธรรมชาติของมัน จนกว่ามันจะหมดอายุขัยของมันไป มันก็เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะเหมือนกัน แล้วไปเกิดในนรกอเวจีมันจะมีความทุกข์ความร้อนขนาดไหน

แต่ขึ้นมาเกิดเป็นมนุษย์ พอเกิดเป็นมนุษย์ มนุษย์มีศักยภาพ พอเกิดเป็นมนุษย์ เห็นใหม่ คูสิ มนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐเพราะมนุษย์มีสติมีปัญญา มีสติมีปัญญาทำสิ่งใด เห็นใหม่ โลกที่เจริญ เจริญมาจากไหน ก็เจริญมาจากการศึกษาของมนุษย์ เจริญมาจากน้ำพักน้ำแรงของมนุษย์ เจริญมาจากน้ำมือของมนุษย์ สิ่งต่างๆ มนุษย์สร้างขึ้นมาทั้งนั้น ของที่มีคุณค่าขนาดไหนมนุษย์ก็เป็นคนสร้างขึ้นมา เวลามนุษย์สร้างขึ้นมา สิ่งที่เป็นมนุษย์ เราเกิดเป็นมนุษย์ เราก็มีคุณค่าอย่างนี้ ถ้าคุณค่าอย่างนี้ เราก็รู้ได้ขนาดนี้ไง นี่ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ศึกษาตามจิตนิสัย ใครศึกษาได้มากได้น้อยขนาดไหน มันเป็นโลกๆ ทั้งนั้น

นี่เวลาศึกษามา ศึกษาจำเป็นต้องศึกษาใหม่ ศึกษา ไม่ศึกษาเลยเราก็ถึงมทางไปไม่เจอ ใจ ดูสิ เวลาทางโลกเขา เห็นใหม่ ถ้าใครมีการศึกษามาก ใครมีองค์ความรู้มาก โลกจะเจริญ มากเพราะอะไร เพราะเขาไม่เชื่อมงคลตื่นข่าว เขาไม่เชื่อคำรำลือต่างๆ เขาต้องใช้ปัญญาของเขา เขาไตร่ตรองของเขาเพื่อหาสิ่งจะหาความจริงของเขา เขายังต้องใช้ปัญญาของเขาเลย

ถ้าใช้ปัญญาของเขา ดูสิ แต่เวลาเรามาศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศึกษามาก็เป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติ แต่เราว่าการศึกษา เรามีองค์ความรู้ อย่างนั้น มัน เป็นความรู้เรื่องโลกๆ ถ้าความรู้เรื่องโลกๆ เวลาจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันก็อาศัยกิเลส อาศัย กิเลสของเรามันครอบงำ พอครอบงำขึ้นมา ก็ปฏิบัติไปก็ปฏิบัติโดยกิเลสชักนำไป ถ้ากิเลสชัก นำไป กิเลสมันพาออกนอกกลุ่มนอกรทางอยู่แล้ว เพราะเราไม่รู้ ทุกคนก็ปรารถนาดีกับตัวเอง ใจ ใหม่ ทุกคนก็คิดว่าตัวเองรักตนๆ ทุกคน แต่การรักตนๆ ไม่รู้ณะกิเลสมันก็รักด้วย กิเลสมันยึดมั่น ถือมั่นในหัวใจของเราด้วย

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นไป เห็นใหม่ ท่านเห็น พญามารณะ เวลานั่งบัลลังก์ขึ้นมา เวลาจะต่อสู้กับพญามาร พญามารจะช่วงชิงจะทำลายทุก อย่าง หน้าที่ของกิเลสค้นหาความทะยานอยากมันทำลายทั้งนั้น เวลาองค์-สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการ เวลาสาวก สาวกจะได้ยินได้ฟัง เวลาบรรลุดุธรรมตรัสรู้ธรรมขึ้นไป แล้ว “มารเอ๋ย เธอยังไม่ต้องค้นคว้า เธอหาไม่เจอหรอก เธอหาไม่ได้หรอก” นี่ใจ เวลาองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเฝ้าเย้ยมาร เห็นมารแล้วถึงจะเข้าใจว่ามารมันร้ายกาจขนาดไหน

แต่เวลาของเรา เราสาวก สาวกๆ ผู้ได้ยินได้ฟังใจใหม่ พอได้ยินได้ฟังขึ้นมา เราก็สำคัญ ตน สำคัญตนว่าเรารู้ สำคัญตนว่าเราฉลาด ไม่รู้สึกตัวเลยว่ามันนะกิเลสมันครอบงำแล้ว เวลา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะต่อสู้กับมัน เห็นใหม่ เป็นพรรคเป็นตอนขึ้นมาจะกว่าจะ ประพฤติปฏิบัติได้

ครูบาอาจารย์ของเราท่านประพฤติปฏิบัติมา มันมีหนักมีเบา นะ เวลาจะหนักต้องหนัก ต้องหนักกับมัน เพราะกิเลสมันอ้อยส้อย เวลามันอ้อยส้อยมันอ้อยอิงกับเราให้เราตายใจกับ มัน เวลาเราจะทำเข้มแข็งของเรามันก็สร้างภาพให้เราให้เชื่อมั่นไปหมดละ แล้วเราทำของเรา เราก็ว่าเรารักตัวรักตนของเรา เราก็ปรารถนาจะพ้นจากทุกข์ของเรา เวลาประพฤติปฏิบัติไป กิเลสมันชักนำไปหมด ฉะนั้น ถ้าเราจะประพฤติปฏิบัติ เราจะเอาความจริงของเรา ธรรมะถ้า มันมีมูลค่าตามความเป็นจริงนะ ถ้าสติมันก็เป็นสติจริงๆ เวลาคนศึกษามาแล้วก็ศึกษามา ศึกษาที่ขาบซึ่งอันนั้น เวลาระลึกได้เพราะตรึกในธรรมๆ นะ

ตรึกในธรรม เห็นใหม่ เวลาพระโมคคัลลานะกับพระสารีบุตรฟังธรรมพระอัชชชิวาเป็น พระโสดาบันนะ มาบวชกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระ-สัมมาสัมพุทธ

เจ้าให้ประพฤติปฏิบัติ พระโมคคัลลานะมีฤทธิ์ขนาดไหน เวลาสำเร็จมาแล้ว แต่ก่อนที่จะประพฤติปฏิบัติ เห็นไหม โกงงวงงวงเหงาหาวนอนทั้งนั้น

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปโดยฤทธิ์โดยนะ ให้ตรีกในธรรม ให้แห่งหน้ามอญดูดาว ให้เอาน้ำลูบหน้า แต่ถ้ามันง่วงนักให้นอนเสียก่อน นอนแล้วค่อยกลับมาประพฤติปฏิบัติใหม่ ผู้ที่สร้างคุณธรรมมาขนาดนั้น เวลาประพฤติปฏิบัติเข้าไปยังโกงงวงงวงเหงาหาวนอนเห็นไหม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปโดยฤทธิ์ไปพูดต่อหน้าใจ เพราะมันสดๆ ร้อนๆ เวลามันจี้เข้ามาในหัวใจขึ้นมาเนี่ย มันตื่น มันพอง เวลามันทำอะไรมันทำด้วยความจริงจัง พระโมคคัลลานะก็เป็นพระอรหันต์ไป

เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติ ถ้าปฏิบัติมันเป็นปัจเจกตั้ง เป็นสันทิฏฐิโก เฉพาะใจดวงนั้น ถ้าใจดวงใดก็แล้วแต่ที่จะเอาจริงเอาจังของเรา เราจะประพฤติปฏิบัติตามความจริงของเรา เราจะต้องมีมูลค่าตามเป็นจริงใจ ถ้ามีสติจริงๆ เวลาเรามีสติของเรา เรายับยั้งได้หมดละ ยับยั้งความรู้สึกนึกคิด แต่ขณะที่เราคิด เราเผลอไป เราเผลอคิดตรีกในธรรม เราเผลอไป คิดทางโลกไป มันเผลอไปแล้ว มันยังเพลินไปอยู่กับมันนะ มันไม่ใช่มูลค่าจริงใจ แต่มันเป็นมูลค่าของกิเลส กิเลสมันชักนำมา กิเลสมันปลิ้นปล้อนมา มันคิดของมันไป เวลาเราประพฤติปฏิบัติมันถึงได้ ลุ่มๆ ดอนๆ อยู่อย่างนี้ไง ถ้ามันลุ่มๆ ดอนๆ เราก็ต้องสำนึก เวลาสำนึกเราจะประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริง

ดูทางโลก เห็นไหม ทางโลกเวลาสิ่งใดถ้ามันมีคุณค่า สิ่งใดที่มีความน่าเชื่อถือเขาก็มีของเทียมเลียนแบบทั้งนั้น ทางโลก ดุสิ สินค้ามันมีแต่ของปลอม ของปลอมนะ ของปลอมจะมีโรงงานผลิต ผลิตเสร็จแล้วเขาไปขายตามนัด เวลาคนที่เขาจะไปซื้อ ซื้อสินค้าในราคาถูก ซื้อสินค้า เห็นไหม ยี่ห้อเดียวกัน เหมือนกัน แต่เขาไม่มีสติไม่มีปัญญาแยกแยะได้ว่าอะไรจริง อะไรปลอมเลย

เวลาของปลอมๆ เห็นไหม ของปลอมมันมีคุณค่าใหม่ ของปลอมเวลาใช้ไปแล้วมันทำให้ร่างกายเราเสียหายด้วย เวลาเอกสารเวลาเขาทำกัน นี่เอกสารปลอมๆ ของปลอมทั้งนั้น ทำเอกสารปลอม ทำเอกสารเท็จ เวลาใช้ก็ใช้เอกสารเท็จ ผิดซ้ำผิดซ้อนผิดไปตลอดนะ

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติเอาความจริงๆ ของเราขึ้นมา กิเลสมันเท็จ กิเลสมันสร้างภาพ เวลาเอกสาร เห็นไหม เอกสารเวลามันเทียบเคียง เทียบเคียงกับธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเอกสารแท้ เป็นเอกสารเป็นสัจจะความจริง เพราะเป็นคำสั่งสอน เป็นธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จะร้อยสัตว์ขนสัตว์ เป็นศาสดาของเรา ธรรมและวินัยเป็นศาสดานี้เอกสารจริง

เราศึกษามาแล้ว ศึกษามาเป็นความจริงในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่

กิเลสของเรา กิเลสตัดหาความทะยานอยากมันศึกษาแล้วมันยึดมันถือมัน เห็นใหม่ เวลามัน ทุกข์มันยากมันก็หลอกลวงเป็นทุกข์อย่างหนึ่ง เวลามีสติปัญญาขึ้นมาจะประพฤติปฏิบัติจะหาทางออกขึ้นมา ศีลธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศึกษามาแล้วซาบซึ้ง ศึกษาแล้วเรามีอำนาจวาสนา เรามีศรัทธา เรามีความเชื่อ เรามีความตั้งใจของเรา เวลาปฏิบัติไม่รู้เท่าทันมัน กิเลสมันก็ปลิ้นปล้อนของมันไปอีก

ความจริงเอกสารจริงๆ ทางราชการ เอกสารจริงใช้ผลตามกฎหมาย เอกสารเท็จเราสร้างขึ้นเพราะอะไร เพราะเราจะเอาผลประโยชน์นี้ เราทำเอกสารเท็จ แล้วเราไปยื่นเอกสารเท็จ เอกสารเท็จเจ้าหน้าที่เขาตรวจไม่เรียบร้อย เขาก็ตอบรับให้เป็นการถูกต้อง แล้วเราก็ได้ผลประโยชน์อันนั้นมา แล้วเป็นความจริงใหม่ นี่ไง ถ้ามันไม่จริง มันไม่จริงอย่างนี้

ถ้ามันเป็นความจริง ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาเราเทียบเคียงไป เราศึกษาเป็นภาคปริยัติถูกไหม ถูก ที่ศึกษามา ศึกษาเข้ามาเข้าใจทั้งนั้น ศึกษาแล้วให้วางไว้ นั่นมันเป็นธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมา-สัมพุทธเจ้าเป็นผู้ชี้ทางบอกทางเรา ชี้ทางบอกทาง บอกทางแล้วให้เรากะทำ

ถ้าด้วยกิเลสตัดหาความทะยานอยากมันอยากได้ อยากดี อยากเป็น พออยากได้ อยากดีอยากเป็นมันก็สร้างภาพของมัน พอสร้างภาพของมันขึ้นมา เอกสารเท็จทั้งนั้น สติสมาธิ ปัญญาเป็นของปลอมทั้งนั้น ถ้าของปลอมใครเป็นคนพาให้ปลอมละ กิเลสพาให้ปลอม ใจ ก็ไหนว่าจะมาฆ่ากิเลสไป

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเยี่ยมมาร เห็นใหม่ เพราะอวิชชาเพราะความไม่รู้ถึงได้ พาให้เราเวียนว่ายตายเกิดมานี้ ทั้งๆ ที่เรามีบุญกุศลนะ ถ้าไม่มีบุญกุศลเราเกิดเป็นแมลง เกิดเป็นสัตว์ เกิด มันต้องเกิดแน่นอน เราจะห้ามการเกิดไม่ได้ ที่ไหนมีการเกิดที่นั่นมีความทุกข์ แล้วมันต้องเกิดแน่นอน เพราะจิตมันไม่เคยตาย ด้วยอำนาจวาสนา ด้วยบุญกุศล ด้วยบาปอกุศลทำให้จิตนี้เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ มันจะเวียนว่ายตายเกิดไปตามแต่เวรแต่กรรมของมัน “กรรมพาเกิด กรรมพาเกิด” คนนี้เกิด เกิดมาจากไหน กรรมดีกรรมชั่วมันพาเกิด ถ้าเราเกิดมาอายุขัยของเรา เราทำคุณความดีอย่างไร

ถ้าเราทำคุณงามความดีทางโลก เราก็ได้ผลตอบแทนทางโลกไป เราทำสิ่งใดก็ได้ อย่างนั้น ใครแสวงหาโลกก็ได้โลก ใครแสวงหาธรรมก็ได้ธรรม แต่ในปัจจุบันนี้เราแสวงหาธรรม แต่กิเลสตัดหาความทะยานอยากมันปลิ้นปล้อนขึ้นมา มันจะเป็นความจริงขึ้นมา มันก็เป็นความจริงจอมปลอมไปเสียอีก มันไม่มีมูลค่าตามความเป็นจริงไป

ถ้ามันมีมูลค่าตามความเป็นจริง จิตนี้กลั่นออกมาจากอริยสัจ

เวลาเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เพราะความไม่รู้ถึงได้เกิดกำเนิด ๔ เกิดในไข่ เกิดในครรภ์ เกิดในน้ำคร่ำ เกิดในโอบปาดิกะ เพราะความไม่รู้ถึงได้พาเกิด เราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเอาความจริง เอาวิชา

เอาข้อมูลเท็จ เอาความเป็นเท็จจะพาเข้าไปสู่ธรรมมันจะเป็นไปได้อย่างไร เอาข้อมูลที่เป็นความเป็นเท็จ ของที่เท็จ ของที่ปลอม แล้วมันจะเป็นจริง ถ้าเป็นจริงทางโลก เพราะโลกนี้เป็นโลกสมมุติ เป็นสมมุตินะ ใครมีอำนาจสั่งการ สั่งการก็เป็นขบวนการ เป็นขบวนการก็ทำของมันไป นี่ไง โลกสมมุติไง โลกสมมุติมันก็เป็นจริงตามสมมุติไง แต่เวลาเขาตรวจสอบขึ้นมา แล้วมีความผิดขึ้นมา ก็ติดคุกกันเป็นขบวนไปเลยไง ถ้าติดคุกเป็นขบวนก็เพราะเห็นประโยชน์เฉพาะหน้า

นี่ไงกุศล อุกุศลไง ใครทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ใครทำความผิดพลาดมันก็ต้องได้ผลตอบแทนเป็นลบทั้งนั้น ถ้าใครทำผลตอบแทนเป็นบวกมันก็จะได้ผลบวกเข้าไป ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว แต่การกระทำอย่างนั้น ทำดีมันแสนยากๆ แม้แต่ทำดีทางโลก เห็นไหม เขาต้องมีศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗

เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนาแล้ว เราเป็นชาวพุทธๆ ชาวพุทธ เห็นไหม เริ่มตั้งแต่ เห็นไหม ปาณาติปาตาไม่ทำร้ายใคร ไม่จับจ้วงใคร อทินนาทาน ไม่หยิบฉวยของใคร ไม่ผิดลูกเมียของใคร ไม่ดื่มสุรามึนเมาของใคร ไม่โกหกมดเท็จ แล้วกิเลสมันปลิ้นปล้อนในใจมันโกหกใหม่ กิเลสในหัวใจมันโกหกเราใหม่ กิเลสมันโกหกทั้งนั้น

ถ้ามันโกหกขึ้นมาเราต้องทำความสะอาด เห็นไหม ทำความสะอาดขึ้นมา พุทโธ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิใจ ทำความสะอาดของใจเราเข้ามา ถ้าใจมันสะอาดบริสุทธิ์ขึ้นมา ศีลคือความปกติของใจ ถ้าใจมันปกติขึ้นมามันมีคุณงามความดีของมัน นี่ธรรมมุตค่าตามความเป็นจริงไง เรามีสติก็สติจริงๆ ถ้ามีสมาธิก็สมาธิจริงๆ แล้วถ้ามันเกิดปัญญาขึ้นมา มันจะเกิดปัญญาขึ้นมาด้วยการฝึกฝน ด้วยการประพฤติปฏิบัติ ด้วยการค้นคว้าของเรา มันจะเกิดมาลอยๆ ไม่มีหรอก มันเป็นไปได้ ถ้ามันเป็นไปได้ แล้วสิ่งที่ทำมา มันเท็จมาตั้งแต่ต้น ทั่วๆ ที่เราเกิดมา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดมากับโลกนะ เกิดมาที่สวนลุมฯ เกิดมาชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย เวลาไปศึกษาก็ศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ ศึกษามากับความไม่รู้อันนั้น เกิดมาก็เกิดมาไม่รู้ แล้วจะบรรลุธรรมจะบรรลุด้วยความไม่รู้มันจะเป็นไปได้ได้อย่างไร เวลาอาฬารดาบส อุทกดาบส “เจ้าชายสิทธัตถะมีความรู้เหมือนเรา มีความสามารถเหมือนเรา เป็นศาสดาได้” แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันไม่มีจริงใจ

จิตนี้กลั่นออกมาจากอริยสัจ กลั่นออกมาจากสัจจะความจริงใจ แล้วกลั่นออกมาจาก

อริยสัจใครจะกลั่นออกมาละ ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ตรัสรู้ธรรมขึ้นมาก่อน แล้วตรัสรู้ที่ไหนละ ไปศึกษากับเขา ศึกษาได้สมบัติ ๖ สมบัติ ๘ อภิญญาอุวาระต่างๆ ก็รู้ทั้งนั้น ถ้าทรมานกายก็คิดว่ากิเลสมันอยู่ที่นั่นๆ ทรมาน เห็นไหม ทรมานมัน กิเลสอยู่ที่ไหน เราก็ทรมานมัน จะฆ่ามันไง แต่ฆ่าไม่ได้ ฆ่าไม่ถูกที่ เวลาอดอาหาร อดอาหารจนขณะนี้หลุดเลย กลั่นลมหายใจจนสลบไปเลย ทำทุกกริยาขนาดไหนทำมาทั้งนั้น เพราะกิเลสอยู่ที่ไหน จะฆ่ามันๆ แต่หากกิเลสไม่เจอ

สุดท้ายด้วยอำนาจวาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ ทั้งหมดแล้ว เวลาย้อนกลับมาที่ย้อนกลับมาตั้งแต่ราชกุมาร ระลึกถึงนะ เวลาคฤศนที่มันฝังใจ ระลึกถึงที่เป็นราชกุมาร พระเจ้าสุทโธทนะพาออกแรงแกนขาวัลญ นั่งกำหนดลมหายใจเข้าและลมหายใจออกมันมีความสุข มีความสงบอันนั้น ไปค้นคว้าจากที่อื่นมันไม่มี เห็นไหม ก็ต้องค้นคว้ามาจากหัวใจของตน ถ้าค้นคว้าจากหัวใจของตนเพราะมันยังไม่เข้าใจว่าอะไรเกิด อะไรตายไป

สิ่งที่เห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย มันต้องมีฝั่งตรงข้ามว่าไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย แต่ยังมีใครบอกได้สักคน ไม่มีใครชี้มาได้สักคน แล้วเวลามีใครบอกก็มายกย่องสรรเสริญอีกว่าฉันเก่ง ฉันเก่ง ฉันมีแต่ความทุกข์ เพราะมันแค่รำหอง มันเจริญแล้วเสื่อมหหัวใจถ้ามันมีความล่งเลสขยอยู่ในใจ มันจะสิ้นกิเลสได้อย่างไร ก็เพราะอันนี้แหละ มันถึงได้พาเกิด ๆ เพราะความไม่รู้ถึงได้เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ

ระลึกถึงอันนี้ไง แล้วย้อนกลับมา ย้อนกลับมาอานาปานสติ กำหนดลมหายใจเข้าและลมหายใจออก เวลาจิตสงบเข้ามามันวิวัฒนาการของมัน จิตมันจะมีวิวัฒนาการของมันนะ ถ้าจิตปฏุชนของเรา เราเป็นปฏุชนคนหนาคิดร้อยแปด ให้กิเลสมันลงไปร้อยแปด เอกสารเท็จทั้งนั้น สร้างเรื่องสร้างราวขึ้นมาของเท็จทั้งนั้นเลย จอมปลอมทั้งนั้น แล้วยังเชื่อมันทั้งนั้น

ตรีภระขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันก็อยู่นอกๆ มันอยู่ที่อารมณ์ ความรู้สึกไง อยู่ที่ความคิดไง ถ้าความคิดขึ้นมา ความคิด ทุกคนมันมีความคิดอยู่แล้ว เขาต้องดับความคิดอันนี้ ทั้งที่เวลาศึกษาก็ศึกษาก็ต้องใช้ความคิดนี้แหละ ความรู้สึกนึกคิด เราศึกษาเราสื่อสารกัน เห็นไหม ด้วยเสียง เราศึกษาด้วยภาษา เราสื่อสารด้วยอักษร เราสื่อสารกันได้ อย่างไร

เพราะสื่อสารกัน เวลาสื่อสารขึ้นมาแล้วเวลามันคิดขึ้นมา กิเลสมันก็ปลี่ยนปลี่ยนของมัน มันก็เอาสิ่งนี้มาเป็นความทุกข์ของเรา ความรู้สึกนึกคิด ทั้งๆ ที่คิดตรีภระขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันเป็นอดีต อนาคตไป อนาคตได้ อนาคตดี อนาคตเป็น มันก็เลยไม่ได้ ไม่ได้ไม่เป็น ศึกษาขนาดไหน อนาคตได้ อนาคตดี อนาคตเป็น

ศึกษามา ศึกษาเวลาศึกษาพุทธประวัติ ใครๆ ก็อยากจะประพฤติปฏิบัติ ใครๆ ก็อยากเอาจริงเอาจัง แต่คนก็มีหน้าที่รับผิดชอบใหม่ เพราะคนเกิดมา ดุสิ เวลาพระบวชมายังต้องมีปัจจัย ๔ ชีวิตอยู่ได้ต้องมีปัจจัย ๔ ถ้าบวชเป็นพระแล้วเวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราก็อาศัยสังคมอยู่กับเขา เพราะเขาเป็นชาวพุทธ เขาต้องการปรารถนาบุญกุศลของเขา แล้วพระบวชมาเรามีศีลมีธรรมของเรา เราภิกษุชาวมั่นจะอดมันจะอยากไปได้ได้อย่างไร มันจะทุกข์มันจะยากมันจะเป็นอย่างไร ให้มันทรมาณกิเลสเกิด

เวลาเราเข้าพรรษา เรา เห็นใหม่ เราถืออุตุงควัตร ฤตุงควัตรมันเป็นการขัดเกลากิเลส มันเป็นวิธีการ มันเป็นการขัดเกลากิเลส แต่ถึงที่สุดแล้วมันก็ต้องเกิดมรรคเกิดผลในใจของเรา เป็นไปตามความจริงของเราขึ้นมา มันต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัยดำรงชีวิต ดำรงชีวิตไว้ทำไม ดำรงชีวิตแล้วไม่ให้เกิดมันพลิกแพลงไปไง มันมีความจำเป็น ปัจจัย ๔ มันมีอำนาจเหนือหัวใจ เราต้องหาสิ่งนั้น เราต้องทำสิ่งนั้นจนมองข้ามหัวใจไป แต่เราหามาๆ เพื่อดำรงชีวิต เพื่อมีชีวิตสืบต่อเท่านั้น แต่เวลาเราเอาจริงเอาจังขึ้นมา เราก็ต้องค้นหาหัวใจของเรา

ใช้ความรู้สึกนึกคิดมันไปเกาะสิ่งใดถ้ามันเป็นเท็จนะ กิเลสมันพลิกแพลงไปได้หมดละ มันพลิกแพลงเพราะอะไร เพราะมันจะรักษาสถานะรักษาหัวใจดวงนี้เป็นที่อยู่ของมัน แล้วเราเกิดมาก็เพราะมันนี่แหละ แล้วเกิดมา “จิตนี้ไม่เคยตาย จิตนี้ไม่เคยตาย” แต่ชีวิตของเราที่ตายตายเพราะอะไร เพราะหมดอายุขัย เทวดา อินทร์ พรหมก็ต้องหมดอายุขัย มันก็เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ

เพราะกิเลสมันก็ปิดหูปิดตาเราแค่นี้ เราทำคุณงามความดีนะ เป็นอันนี้เพราะเราทำคุณงามความดี คนที่ทำคุณงามความดีต้องได้ดี พอได้ดีก็ดีใจ ก็ดีกิเลสมันก็ขึ้นบนหัวความดีนั้นไง แต่เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นไปก็อาศัยความดีนี้แหละ แต่อาศัยความดีแล้วมันต้องมีสติปัญญา ต้องหยุดความรู้สึกนึกคิดเรา ต้องเข้ามาสู่หัวใจของเรา

เวลาจะเข้าสู่หัวใจของเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นใหม่ บุปเพนิวา-सानุสติญาณ เวลาเข้ามาวิวัฒนาการของเจ้าชายสิทธัตถะ เวลาอานาปานสติจิตสงบเข้ามาแล้ว ปฐมยามสิ่งที่เป็นบุพเพนิวาसानุสติญาณมันยังไม่เกิดปัญญา เพราะสิ่งนี้เวลาเป็นอภิญญา เวลาไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ เขาก็ทำได้ เขาทำความสงบของเขาได้ แต่อภิญญาเขาไม่ได้ รู้การเกิดการตาย รู้ของคนอื่นแต่ไม่รู้ของตัวเอง เพราะมันไม่เข้าใจถึงตัวเองไง มันรู้ไม่ได้ไง

แต่นี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ใช่รู้ของคนอื่นไง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้ถึงใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สิ่งที่มีมันเป็นที่ด้วยกำลัง เห็นใหม่ แต่มันไม่ใช่ปัญญา บุปเพนิวาसानุสติญาณ ระลึกอดีตชาติได้ย้อนไปไม่มีต้นไม่มีปลาย ระลึกได้ๆ ระลึกได้มันก็มีสายใย มันมีสัญญาซ้อนสัญญา **อวิชชาปัจจุยา สงขารา สงขาราปัจจุยา**

วิญญาณ สัญญาในปัจจุสมุขปาหกับสัญญาในขันธ & สัญญาในขันธ & คือสัญญาใน
ปัจจุบันนี้ไง

คนเราเกิดมาก็มีรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เห็นใหม่ คนเราจำได้ จำได้คือ
สัญญา คนเราคิดปรุงแต่งได้คือสังขาร เวลาเรารับรู้ด้วยอารมณ์นั้นคือวิญญาณ สัญญาในขันธ
& คือสัญญาในปัจจุบันนี้ แล้วเราก็เอาสิ่งนี้ไปศึกษาธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้าเราก็จำได้ เราก็คิดได้ เราก็ตรึกตรองได้ เราทำได้ มันศึกษามา ศึกษาแบบโลกไง มันมีมูลค่า
มูลค่าของมันเป็นมูลค่าของโลก

มูลค่าของโลก เห็นใหม่ ใครทำความดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ใครมีการศึกษา จบ ๙ ประโยค
๑๐ ประโยค เพราะมีการสอบ สอบเพื่อวัดภูมิ วัดภูมิว่ารู้ วัดภูมิว่ารู้ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ไม่รู้ภูมิในหัวใจของตน รู้ไง สอบได้ สอบผ่าน นี้ผ่านจากคณะกรรมการ
ผ่านจากโลกไง ปริยัติต้องศึกษาใหม่ ศึกษาที่ศึกษาไว้ปฏิบัติ ศึกษาไว้ปฏิบัติ เห็นใหม่ สิ่งที่เรา
ปฏิบัติ เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา

ดูสิ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอานาปานสติกำหนดจิตสงบเข้ามามีกำลัง
บุพเพนิวาสานุสติญาณ ถ้ามันไม่ใช่มรรค ถ้าไปอีก เห็นใหม่ ดูสิ ไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ
ประพฤติปฏิบัติมา ๖ ปีมันทุกข์ยากมาขนาดไหน ถ้ามันไม่ทุกข์ยากมันก็ไม่รอบคอบไง การ
ระลึกรู้เราก็ระลึกได้ เขาก็ระลึกรู้ได้ ระลึกมันเป็นมรรคหรือไม่ เพราะเราระลึกรู้แล้ว เวลาเรา
คลายออกมาแล้วมันก็ยังเป็นปุถุชน ยังเป็นอารมณ์ปกติ มันเป็นแบบโลก เป็นแบบว่าสิ่งที่ไม่มี
มูลค่า มันไม่มีมูลค่าเป็นมรรค มันไม่มีมูลค่าตามเป็นจริง

ถ้าไม่มีมูลค่าตามเป็นจริง เห็นใหม่ ดึงกลับมา ดึงกลับมาด้วยอำนาจวาสนา ดึงกลับมา
ด้วยสติปัญญาณะ คนไม่มีสติปัญญามันจะติด มันติดมันจะอวดตัวอวดตน มันจะสำคัญตน
มันจะคิดว่าสิ่งนี้เป็นธรรม แล้วมันเกิดทิฏฐิมานะ มันจะยึดอารมณ์อันนั้น เวลามันปล่อยๆ
ปล่อยครั้งหนึ่งดึงกลับมาแล้วกำหนดลมหายใจให้ละเอียดขึ้นไป เห็นใหม่ มัชฌิมยาม
จตุปปาตญาณ รู้กำเนิด จิตนี้ถ้ามันไม่สิ้นสุดแล้วมันจะไปเกิดที่ไหน จะเป็นอย่างไร มันก็รู้อีก
มันก็ยังไม่ใช่มรรค

ดึงกลับมาๆ เกิดอัสวักขยญาณ อัสวักขยญาณมันเกิดที่ไหนละ จิตมันสงบระดับนี้
จิตสิ่งที่รู้อภิญญาๆ ที่โลกเขาทำกันไป สิ่งในโลกเขาทำกันถ้ามันเป็นจริงก็ได้ มันไม่เป็นจริงก็ได้
เพราะอะไร เพราะจินตนาการ สิ่งที่เป็นนามธรรม อดีต อนาคต มันยังไม่เกิดใช้ใหม่ ใครจะพูด
อย่างไรก็ได้ มันเป็นเท็จทั้งนั้น

แต่ถ้าเป็นความจริง ความจริง เห็นใหม่ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอนาคต
ตั้งสญาณ ท่านจะพูดต่อเมื่อจำเป็น เวลาเมื่อพระไปถาม เห็นใหม่ ท่านจะบอกว่าไม่พยากรณ์ๆ

มันไม่เป็นประโยชน์ ถ้าเป็นพยากรณ์จะพยากรณ์เรื่องอริยสัจ พยากรณ์เรื่องจิตนี้ก็ล้นออกมาจากอริยสัจ

แล้วเอาจิตที่ไหนมากลั่น ถ้าเรามาทำความเข้าใจของใจไม่ได้ เอาอะไรมากลั่น

จิตนี้ก็ล้นออกมาจากอริยสัจเพราะมันทำลายอวิชชาไป ทำลายความไม่รู้อันนี้ไป ถ้ามันจะทำลายความไม่รู้ได้ เห็นไหม อริยสัจ สัจจะความจริง เห็นไหม มูลค่าของธรรม ๆ มันต้องมีมูลค่าตามความเป็นจริง แล้วถ้ามูลค่าของธรรมตามความเป็นจริง มันมีความจริงเพราะเหตุใดละ มีความจริงเพราะมันรู้เท่าทันกิเลสไป มันทำให้ไอ้กิเลสที่หน้าด่าน ไอ้กิเลสที่มันคอยข่มขี่หัวใจให้สัจธรรมนั้นไปเปิดหน้ามันไป เปิดหน้าเอากิเลสมามองหน้ามัน เอากิเลสมาประจาน ประจานที่ไหน ประจานบนหัวใจของเราไป ถ้ามันจะรู้ทัน ๆ ก็รู้ทันบนหัวใจดวงนี้ นี่ภาคปฏิบัติ มันจะมีมูลค่า ๆ อย่างนี้ ถ้ามันมีมูลค่าขึ้นมา มันก็มีความจริงขึ้นมา

แต่ถ้ามันไม่มีมูลค่ามันเป็นเท็จ เป็นเท็จตรงไหน เป็นเท็จกิเลสมันสร้าง กิเลสมันทำ ถ้ากิเลสมันทำ เห็นไหม ดุสิต ดุสิตมีชีวิต เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมแล้ว อยากจะแสดงธรรม อยากจะรื้อสัตว์ชนสัตว์ แล้วเล็งญาณไปที่อาฬารดาบส อุทกดาบส เห็นไหม ก็ตายไปแล้ว น่าเสียดาย น่าเสียดายพึ่งตายไปแล้ว นี่สิ่งที่ตายไปแล้ว คนที่ตายไปแล้ว เขาเสวยภพเสวยชาติของเขา สิ่งที่เหลือไว้มันก็ซากศพ สิ่งที่ไม่มีชีวิตมันไม่มีคุณค่าไป

ถ้ามีมูลค่าทางโลก ดุสิต ของทางโลกเขา สิ่งที่มีคุณค่าแก้ว แหวน เงิน ทอง เขามีคุณค่าของเขา เวลาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาตรัสรู้ธรรมขึ้นมา **เอโก ธมโม** เป็นทองทั้งแท่ง นี่เปรียบเทียบ เปรียบเทียบถึงวัตถุใด วัตถุทางโลกที่เขามีคุณค่า นี่ทองคำมาทำเป็นเหรียญ มาทำเป็นสิ่งต่างๆ ยิงของเก่ายิงของมีราคา เพราะมันมีตัวในมูลค่าของมันเอง แต่ถ้าเป็นเงินกระดาษ มันก็มีมูลค่าต่อเมื่อสังคมเขายอมรับ เวลาสังคมเขาไม่ยอมรับแล้วมันก็แค่กระดาษเท่านั้น แต่มันเป็นความยอมรับใช้ใหม่

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นไป เราจะเอามูลค่ามาจากไหน มูลค่าตามเป็นจริง เห็นไหม ดุสิต ทองมันมีมูลค่าในตัวของมันเอง ทั้งๆ ที่มันไม่มีชีวิตนะ มันมีมูลค่าในตัวมันเองอยู่แล้ว ทองคำเนี่ย แต่เวลามูลค่าทางโลกละ มูลค่าทางการเศรษฐกิจศาสตร์ ทางกายยอมรับ มันมีขึ้นมีลง มันมีการลดค่า มีการเสื่อมค่า

เอาสังคมอย่างนั้นใช้ใหม่ มันถึงว่ามันไม่เป็นความจริงไป ไม่เป็นความจริงมันเป็นโลก เพราะโลก โลก เห็นไหม **โลกพร่องอยู่เป็นนิจ สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจัง สิ่งใดเป็นอนิจจังสิ่งนั้นเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์สิ่งนั้นเป็นอนัตตา** ท่องกันปากเปียกปากแฉะแล้วก็พยายามทำทางวิชาการกัน พยายามจะให้มันเป็นมูลค่าในทางธรรม ทำให้เห็นว่าเป็นทางวิชาการ

ให้เห็นว่าอนิจจังมันแปรปรวนของมันอย่างนั้น มันถึงเป็นทุกข์เพราะคนยอมรับมันไม่ได้ แล้วมันเป็นอนัตตาเพราะเวลายอมรับไม่ได้ มันเกิดภาวะใหม่ขึ้นมาแล้ว สังคมก็หมุนเวียนไปพยายามจะให้มันมีคุณค่าขึ้นมา

ไฉนมันไม่มีชีวิต นี่ไงสังคมมันนอกจากหัวใจของเรา มันเป็นเรื่องกระแสสังคม มันไม่ใช่เรื่องของเราไง ถ้ามันเรื่องของเรามีค่าเสื่อมค่าในหัวใจของเรานี่ไง ถ้ามันจะมีมูลค่าจริงมันต้องมูลค่าที่นี้ ถ้ามันมีมูลค่าจริงถ้ามีสติจริงๆ สติมันยับยั้งใช้ความรู้สึกนึกคิดอย่างนี้ สิ่งที่เราศึกษามา ศึกษาเป็นธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นสังขจะความจริงอยู่แล้ว เราจะรู้หรือไม่รู้มันก็เสื่อมสภาพของมันเป็นอย่างนั้นอยู่แล้ว แต่ที่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะให้เห็น ให้เห็นกลางหัวใจดวงนี้ไง ให้เห็นสังขจะเป็นความจริงไง ถ้าเป็นสติต้องเป็นสติจริงๆ ใจ

ถ้าสติจริงๆ มีสติปัญญาขึ้นมา มันจะเป็นปัญญาอบรมสมาธิ มันจะใช้พุทธานุสติ เพราะอะไร เพราะหัวใจเรามันอ่อนแอ หัวใจเรามันทารก เวลาเราเข้มแข็งนะ เวลาเราเข้มแข็งทางวิชาการ เราเข้มแข็งที่เรารัตต์ตัญญู เรามีอายุขัย เรามีการศึกษา เรามีประสบการณ์ โลกๆ ทั้งนั้น รู้ไปหมด รู้ทุกเรื่อง แต่ไม่รู้จักใจของตน ไม่เคยรู้ไม่เคยเห็น

ถ้าใครรู้หรือเห็นใจของตน คอตกนะ เวลาคนมันรู้เห็นความจริงขึ้นมาคอตกเลย สิ่งที่เราแสวงหา สิ่งที่เราตะครุบอยู่นี้มันไม่ใช่สังขจะเลยแม้แต่น้อย แม้แต่ชีวิตเรา แม้แต่ชีวิตเราก็ต้องพลัดพราก เห็นไหม แล้วเราก็ยังมีอวดดี อวดเด่น อวดมีกำลัง อวดมีวาสนา ก็เลยมันหลอกได้ขนาดนั้น มันเป็นเท็จใจ มันเป็นเท็จให้ชีวิตนี้มันกาลเวลามันกลืนกินไปหมดใจ มีดีสว่างมันกลืนชีวิตเราไปตลอดเลย แล้วเราก็ทำไม่ได้จริงสักที ถ้าไม่ได้จริงเพราะเหตุใดละ

เอกสารเท็จ เอกสารเท็จคือความรู้สึกนึกคิดเรานั้นนะ ถ้าเอกสารเท็จใครเป็นคนทำมา ใครเป็นคนทำให้มันเท็จ ก็ก็เลยค้นหาความทะยานอยากไป อดีต อนาคตไป ทั้งๆ ที่ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจริง ถ้าไม่จริงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ขึ้นมาได้อย่างไร เวลาเทศนาว่าการขึ้นไปสมัยพุทธกาลพระอรหันต์มหาศาลเลย วางธรรมวินัยนี้ไว้ เวลาบอกพระอานนท์ว่า “อานนท์ ถ้าผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม โลกนี้จะไม่ว่างจากพระอรหันต์เลย”

ปฏิบัติสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม นี่ไงเวลาครูบาอาจารย์ของเราหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านปฏิบัติของท่าน ท่านรู้เอาความจริงของท่าน ท่านปฏิบัติของท่าน ท่านทุ่มเทของท่าน อย่างอื่นมีก็ให้มันมีของมันอยู่อย่างนั้น โลกมีให้เป็นเรื่องของโลก เราค้นคว้า เราจะค้นคว้าของเรา หันหน้าเข้าป่าเข้าเขา หันหน้าเข้าไปเอาความจริงขึ้นมา หันหน้าเพื่อหาหัวใจของตนให้เจอ

เขาจะมีการศึกษามากน้อยขนาดไหน หลวงปู่มั่น ดุสิต ในทางการปกครอง เขาให้เป็น
 คุปชฌาจารย์ เขาให้ตำแหน่งหน้าที่มหาศาลเลย ท่านหลบหลีกหลีกเร้น จนฝ่ายปกครองเขาเพิ่ง
 โทษหาว่าเห็นแก่ตัว เห็นแก่ธรรมต่างหาก เห็นแก่ธรรม เห็นแก่ความจริง อยากรู้ความจริงๆ
 ไข่สิ่งที่โลกธรรม ๘ มันยกย่องสรรเสริญกันอยู่นี้ในตำแหน่งแห่งหนี่เอามาประเคนกัน มันไร้
 ประโยชน์ มันจะไปเข้าช่องทางของมาร มาร เอกสารมันก็เท็จอยู่แล้ว มันสร้างภาพในหัวใจของ
 มัน ยังมีสิ่งนี้มาส่งเสริมนะ “เห็นใหม่บวชมาแล้วมีคนนับหน้าถือตา เห็นใหม่บวชมาแล้วได้
 ตำแหน่งหน้าที่ เห็นใหม่ดุสิตเขาเห็นความดีของเรา เห็นใหม่” ทั้งๆ ที่มันเป็นเท็จ เป็นเท็จมันเป็น
 เรื่องของโลก

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตั้งเอาที่คคะนั้นนะเพราะเป็นความจริงในใจของเขา
 เขามีความถนัดของเขา เขาจะสร้างประโยชน์กับโลกอย่างนั้น ถ้าเขาสร้างประโยชน์กับโลก
 เพราะสร้างประโยชน์กับโลกเป็นประโยชน์ขึ้นมา เขาถึงให้เป็นความนิยมว่าทำได้คุณงามความ
 ดีอย่างนั้น ไม่ใช่ของเราวิ่งเต้นไปหามาเพื่อเป็นประโยชน์กับเรา หามาให้กิเลสมันพองๆ หามา
 ให้กิเลสมันขี้หิว แล้วเวลาเป็นจริงขึ้นมาทำไม่ได้ไง ถ้าทำไม่ได้ นี่ไงที่ว่าเราเอาความจริงๆ มา
 จากไหน มันกระแสโลกไง

แต่ถ้ามันเป็นคุณค่าของมันๆ ทองคำมีค่าในตัวของมัน เวลาเอโก ธรรมโม ธรรมเป็นเอก
 สิ้นจากกิเลสไป เห็นใหม่ ใจเป็นธรรมๆ ใจเป็นธรรมทั้งแห่ง แต่ในปัจจุบันนี้เราประพฤติปฏิบัติ
 ใหม่ๆ ใจเป็นกิเลสทั้งแห่ง เป็นกิเลสทั้งหมด แล้วศึกษาธรรมะขึ้นมา กิเลสมันบังเงาอ้างอิงไป
 หมดเลย ว่าเรารู้อย่างนั้นๆ ให้วางซะ รู้จริงหรือ ถ้ารู้จริงมันต้องสำนึกตน ถ้าสำนึกตนได้ สติเป็น
 สติจริงๆ ถ้าสติจริงๆ นะมันซาบซึ้งมาก

สิ่งที่มันมีแต่ความทุกข์ สิ่งที่เวลาเราพลั้งเผลอไปนะ พลั้งเผลอจากข้างในใจ เวลา
 พลั้งเผลอก็คิดร้อยแปด ทั้งๆ ที่ตริกในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ตริกโดย
 ความเห็นแก่ตัว เพราะมันยังไม่เป็นความจริง มันก็ต้องเป็นแบบนั้น เพราะกิเลสมันเป็นแบบนั้น
 กิเลสมันเป็นแบบนั้นมันอยู่ในใจของสัตว์โลก แล้วเราก็เป็นสัตว์ตัวหนึ่ง จะเป็นสัตว์ประเสริฐ
 ขนาดไหนก็เป็นสัตว์เหมือนกัน สัตตะผู้ซึ้งของ ซึ้งกับอารมณ์ความรู้สึก ซึ้งกับความไม่รู้ของเรา

ถ้าซึ้งกับความไม่รู้ของเรา เห็นใหม่ เรามีศรัทธา เรามีความเชื่อ เราก็พยายามสร้างตน
 ของเราให้ได้ ตั้งสติของเราเนะ หายใจเข้านี้พุท หายใจออกนี้โก เวลาเรากินอาหาร เห็นใหม่
 อาหารจะตักเข้าปากเท่าไรเปรี้ยวหวานมันเค็ม เราชอบใจไม่ชอบใจเราก็กลืนเข้าไปเพื่อให้
 ร่างกายมันได้สารอาหาร

ไข่นี้ก็เหมือนกัน หายใจเข้านี้พุท หายใจออกนี้โก มันอยู่ที่ปลายจมูก อยู่ที่ธาตุ ๔ แต่
 เพราะวาจิตมันรับรู้ เพราะจิตมันคิดร้อยแปดไปแล้วมันก็จะสร้างเอกสารเท็จ มันก็จะไปจาบ

จ้วงเอาว่าธรรมะอยู่ที่ไหน เอ็งไม่ต้องทำอะไร เอ็งวางให้หมด เอ็งกลับมาที่ตัวของเอ็ง เวลา พุทฺโธฯ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ถ้ามันเกาะได้ มันเกาะด้วยสติด้วยปัญญาะ

แต่ถ้ามันสักแต่ว่าทำๆ ทำจนตาย ทำจนตายเพราะอะไร มันสักแต่ว่าไง ก็ดูสิ ความคิด ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ศึกษามาแล้วรู้จริงหรือเปล่า ศึกษามา ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้จริง แต่ความคิดของเราไม่จริง เพราะความคิด ของเรามันเป็นอวิชชา ความคิดของเราอวิชชามันครอบงำๆ ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้ามา

นี่ก็เหมือนกัน เวลาพุทฺโธฯ สักแต่ว่าทำๆ นี่ก็สักแต่ว่าทำ สักแต่ว่าทำมันอยู่ข้างนอกใน ถ้าเรามีสติปัญญา เราตั้งใจเพราะจิตมันทำ จิตนี้มันจะส่งออกไปข้างนอก สิ่งของมันแฉลบ มันอยู่กับลม ถ้าอยู่กับลมสติปัญญาพร้อม พร้อมขึ้นมาอยู่ตรงนั้นเพราะอะไร เพราะมันคิดจนเคยตัว แต่มาคิดเรื่องพุทฺโธ มาเกาะพุทฺโธไว้ เกาะลมหายใจไว้

ใช้ปัญญาอบรมสมาธิมันติดดิน มันจะเอาเอกสารเท็จ ฉันรู้แล้ว ฉันเข้าใจแล้ว ฉันมี คุณธรรมแล้ว ฉันเป็นแล้ว จะเป็นก็เป็นไป ดูสิวิญญูสงสารมันหมุนเวียนไปตลอด ถ้ามันจะเป็นจริง ไม่เป็นจริง ถ้ามันมีคุณค่าจริง เราจะรู้ เราจะได้ เราจะได้ เราจะได้ เราจะไม่ไปตาม วิญญูเลย ถ้ามีมูลค่าจริงถ้ามันรู้จริงขึ้นมา มันจะรู้เกิดมาจากไหน ตายแล้วไปไหน มันสิ้นกิเลส ไปแล้วมันไม่ตาย มันไม่ตายอย่างไร ถ้ามันรู้จริงอย่างนั้น มันต้องรู้จริงอย่างนั้นสิ นี่มันไม่รู้จริง รู้แต่ซีกปากขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อ้าอิงไปตลอด แล้วมันไม่มีมูลค่าจริงในใจ ของตนเลย

ถ้าจะมีมูลค่าจริง เรามีสติยับยั้งของมัน มันต้องเริ่มต้นเหมือนเด็ก เด็กเวลาเกิดมาแล้ว พ่อแม่เลี้ยงดูมา นี่ก็เหมือนกัน บวชมาเป็นพระ ครูบาอาจารย์ก็ช่วยดูช่วยแล ดูสิ ไปอยู่กับหลวง ปู่มัน หลวงปู่มันท่านก็โอบอุ้ม ท่านก็ดูแลมาตลอด นี่ไง เวลาเหมือนเด็กพอโตขึ้นมาก็ต้องมี การศึกษา เวลาศึกษาแล้วเขียนให้เป็นกอกไก่ พอกอกไก่กอกามันก็ศึกษาของมันไป

นี่ก็เหมือนกัน เราจะหาหัวใจของเราไป เราก็ต้องพุทฺโธ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ จาก อนุบาล เด็กอนุบาลไปโรงเรียนก็อย่าให้เขาวิ่งแก เด็กมันก็เล่นกับเด็กไปภาษาเด็ก นี่ก็ เหมือนกัน เวลาพุทฺโธขึ้นมา สำมะเลเทเมาไปหมดเลย แล้วกิเลสมันก็ปลิ้นปล้อน รู้แล้ว เป็น แล้ว ดีแล้ว แล้วก็บอกว่านี่ปฏิบัติแล้วไม่เห็นได้สักที ปฏิบัติแล้วเป็นสมาธิแล้วเมื่อไรจะได้ใช้ ปัญญา

สมาธิจริงหรือ? สมาธิจริงๆ หรือ?

ถ้าสมาธิจริงๆ เราจับรู้ได้ นี่ไงธรรมมุลค่าจริง ถ้ามันเป็นสติ มันก็สติยับยั้งได้แล้ว แล้ว

เดี๋ยวสติ สติเคยทำได้ แล้วก็คิดว่าอารมณ์เป็นเรื่องสติ แล้วก็คิดว่าจะทำมันเท่าทัน เท่าทันอะไร คิดจนจะบ้ามันยังบอกมันเท่าทัน คิดจนตัวเอง เอาตัวเองไว้ไม่อยู่มันยังว่านั่นสติสมบูรณนะ

คนปฏิบัติมันรู้ สติมันก็คือสติไง แต่สติมันต้องมีสติปัญญา คุณสิ ทางโลก เห็นใหม่ เวลาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอนุบุพพิกธา จะทำทานก็ต้องมีปัญญานะ จะรักษาศีลก็ต้องมีปัญญานะ จะรักษาศีล รักษาศีลแล้วคนโน้นว่าอย่างนี้ คนนี้ว่าอย่างนั้น ติดข้องเขาไปหมดเลย แล้วรักษาศีลนี้ก็รักษาหัวใจเรา ถ้าเราไม่ทำผิดศีล ๕ มันก็สมบูรณของมันอยู่แล้ว นี่ทำทานก็ต้องมีปัญญา รักษาศีลก็ต้องมีปัญญา แล้วจะมาปฏิบัติจะมีปัญญาใหม่

เวลากำหนดลมหายใจเข้าและลมหายใจออก สักแต่ว่าทำๆ “สมาธิจะได้แล้วๆ” มันได้ อะไรนั่นนะ นี่ใจเอกสารเท็จ กิเลสมันพาให้เท็จ แล้วจะใช้เอกสารเท็จนี้ยื่น สร้างมาแล้วจะใช้เอกสารเท็จมันจะผิครอบสองรอบสาม “สติก็มีแล้ว สมาธิก็มีแล้ว ปัญญากำลังจะเกิด” จินตนาการทั้งนั้น ถ้าจินตนาการทั้งนั้น เพราะจินตนาการอย่างนั้นมันถึงไม่มีผลกับหัวใจ

ครูบาอาจารย์ของเราที่ท่านประพฤติปฏิบัติเนะ เวลาวางกรรมฐานนี่เขาจะอยู่ในที่สงบ อยู่ในที่ความสงบ เขาอยู่ของเขาได้ไง เวลาเขาจะแสวงหาในที่ลับปายะ ๔ อยู่ในที่วิเวก ใ้ของ เราไปอยู่ที่ไหนก็กลัวเหงา ไปอยู่ที่ไหนก็ไม่มีเพื่อน ไม่มีใครปรึกษา มันแตกต่างไป

เวลาเราเด็กน้อย พ่อแม่ก็ดูแลมาให้มีการศึกษา นี่อยู่กับครูบาอาจารย์ ครูบา-อาจารย์ก็พยายามฝึกหัด ฝึกหัดข้อวัตรปฏิบัติ ถ้าเรามีข้อวัตรปฏิบัติได้เราเหมือนนก นก เห็นใหม่ มันมีปีก มันเข้มแข็งมันจะบินของมัน มันจะออกจากรัง เห็นใหม่ พ่อแม่ก็ดูแลหาเหยื่อมาป้อนๆ จนกว่ามันจะบินได้ บินได้แล้วนกก็ต้องหาอยู่หากินของนกเอง แล้วนกจะโตขึ้นมา ถ้าโตขึ้นมาแล้วเดี๋ยวมันจะมีคู่มือครอบครัวยของมันไปใช้ใหม่

นี่ก็เหมือนกัน ครูบาอาจารย์ท่านฝึกหัดให้มีข้อวัตรให้มีปฏิบัติ เวลาออกไปสังคมจะได้ทำได้ถูกใจ ถ้าออกไปสังคมทำไม่ถูก เห็นใหม่ มันก็เอาแต่ทุศีล มันทุศีล คุณสิ เวลาเรามีศีล มีสมาธิ มีปัญญา เพราะมีศีลเวลาปฏิบัติขึ้นมาแล้วมันจะเป็นสัมมา เป็นสมาธิ ถ้าเป็นสติก็เป็นสัมมา

ข้อวัตรปฏิบัติ เห็นใหม่ ด้วยความไม่รอบรู้ของตน ด้วยความประมาทของตน ไปทำสิ่งใดมันก็เป็นอาบัติ มันก็ทุศีล เห็นใหม่ เวลาทุศีลขึ้นมาจะเป็นสมาธิ สมาธิอะไร ก็มีจฉา เวลา มีจฉาขึ้นมาเวลาใช้ปัญญาๆ ปัญญาเข้าข้างตัวเองก็คิดว่าสิ่งนั้นเป็นๆ ข้อมูลเป็นเท็จหมดเลย แล้วยังใช้เอกสารเท็จเอกสารเท็จยื่นเลย เพิ่งออกจากป่ามานะ ปฏิบัติมาสดๆ ร้อนๆ เลยละ นี่ ใจความเป็นเท็จ แล้วมันยังใช้เอกสารเท็จอีก พอเขาจับได้มันจะติดคุกไปเป็นขบวณเลย

ไ้การประพฤติปฏิบัติมันก็เป็นเวรเป็นกรรม ความลับไม่มีในโลก ใจดวงใดเป็นผู้กระทำ

ใจดวงนั้นจะรับรู้ตลอด แล้วสิ่งที่รับรู้ขึ้นมา เห็นใหม่ ถ้าอย่าคิดอย่าทำจะเป็นจิตเป็นนิสัย สิ่งที่เราทำมาๆ ในหัวใจทำจนเป็นจิตเป็นนิสัย แล้วมันจะเป็นขยะเผาผลาญอยู่ในหัวใจนั้น แล้วเวลาเราจะเอาจริงเอาจังขึ้นมาท้อแท้ อ่อนแอ เรามีแต่บาปมีแต่กรรม เราจะทำดีไม่ได้อีกแล้ว นี่ในเวลาผลของมันที่มันเหยียบย่ำหัวใจใจ

พญามารๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ชำระล้างครอบครวัของมันทั้งหมดเลย “มารเอ๋ย เธอเกิดจากความดำริของเรา เราจะไม่ดำริถึงเจ้า เจ้าจะเกิดบนหัวใจของเราอีกไม่ได้เลย” แต่ไอ้นี้ไม่ใช่ดำริหรืออก ไอ้นี้มันพอกพูนขึ้นมาจนจับจดเลย จนทำหันรีหันขวาง มันไปไหนไม่ถูกเลย เวลาสิ่งที่เป็นเท็จใจ

ธรรมมูลค่าจริง ถ้าธรรมมูลค่าจริงต้องคนที่มีสัจจะ เราต้องมีสัจจะ ไซ้! เวลาประพฤติปฏิบัติมันทุกข์ มันทุกข์ทั้งนั้น เขาทำงานทางโลกเขายังทุกข์เลย ทำงานทางโลกอาบเหงื่อต่างน้ำก็มีความทุกข์ขนาดนั้น แต่เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมามันต้องเอาชนะตนเอง เอาชนะหัวใจของเรานี่ใจ หัวใจของเราที่มันติดติด มันปลิ้นปล้อน ทั้งๆ ที่เรามีศรัทธามีความเชื่อในพุทธศาสนา ในพุทธศาสนาสอนเรื่องอนิจจังๆ ความรู้สึกนึกคิดนี้มันเปลี่ยนแปลงตลอดไป มันก็เป็นอนิจจังๆ เพราะมันเองก็เป็นทุกข์ เป็นทุกข์แล้วก็เป็นอนัตตา ก็กัดฟันทนกันอยู่อย่างนี้

ถ้าเอาจริงๆ เรามีสัจจะของเรา เห็นใหม่ เราทำสืบต่อ เราทำต่อเนื่อง พยายามชวนชวายของเรา ถ้าทำของเรา เห็นใหม่ ให้มันสงบเข้ามาตามความเป็นจริง ถ้าสงบตามความเป็นจริง ธรรมมูลค่าจริงมันจะมีความสงบ มันจะมีความสุขของมัน แล้วถ้ามีความสุขเพราะเรามีศรัทธา เรามีความเชื่อ เราศึกษามา เรามีข้อวัตรปฏิบัติ ครูบาอาจารย์ท่านสั่งสอนมา เห็นใหม่ ศีลสมาธิ ปัญญา เห็นใหม่ ปัญญายังไม่เกิดนะ ปัญญาที่เกิดๆ ปัญญาที่เราฝึกฝนมาจากครูบาอาจารย์นะ

ปัญญา เห็นใหม่ คุณสิเราฝึกฝนมาด้วยจิตด้วยนิสัย ด้วยความรอบคอบของเรา เวลาความคิดนี้มันเกิดขึ้น เกิดขึ้นเพราะอะไร เพราะเราฝึกฝนของเราใจ ฝึกฝนเราว่าปัญญา ปัญญา เห็นใหม่ ให้มีปฏิภาณ ให้มีไหวพริบ ครูบาอาจารย์ท่านจะฝึกฝนให้ อะไรผิด อะไรถูก ให้ระวัง ถ้ามีความระวัง เห็นใหม่ สิ่งนี้ปัญญาอย่างนี้มันเป็นโลกีย์ปัญญา ปัญญาของโลก ปัญญาโดยสัญชาตญาณ มันยังไม่เกิดภาวนามยปัญญา

ถ้าเราเกิดภาวนามยปัญญา เห็นใหม่ คุณสิมันจะบินๆ นกถ้ามันโตขึ้นมา พ่อแม่เลี้ยงมาจนมันปีกกล้าขาแข็ง ถ้ามันบินได้มันจับเหยื่อได้ มันจะเอาชีวิตมันรอดได้ไง จิตดวงนี้ เห็นใหม่ เวียนว้ายตายเกิดในวัฏฏะ ไม่มีครูบาอาจารย์สอนก็ทุกข์ก็ยากมาตลอดใจ ถ้ามีครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์ติดตามให้ๆ พยายามทำให้หัวใจเราให้มันมีความละอาย สิ่งใดที่ผิดพลาด สิ่งใดที่ไม่ดีไม่ควรทำ สิ่งใดที่ดีที่ควรทำพยายามสะสมขึ้นมา สะสมขึ้นมาให้มันมี

กำลัง ธรรมมูลค่าจริงฯ มันส่งเสริมกันให้มันสดชื่น ให้มันแจ่มแจ้ง ให้มันแจ่มใสในหัวใจ

ถ้าหัวใจมันแจ่มใส หัวใจมันแจ่มแจ้ง หัวใจมันมีการกระทำ แล้วมันทำไปแล้วมันจะเป็น สัมมาทิฐิ เพราะเราทำถูกต้องดีงาม เห็นใหม่ ทำถูกต้องดีงามมันจะทุกข์จะยากขนาดไหนมัน ปลื้มใจพอใจ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “ถ้าปฏิบัติธรรมสมควรแก่ ธรรม ๗ วัน ๗ เดือน ๗ ปี อย่างน้อยต้องเป็นพระอนาคามี”

นี่ไง ถ้าเรายึดหลักนี้ไว้ แล้วเราพยายามของเราในทางจรรยาในการสมาธิวิปัสสนา เราทำให้ต่อเนื่องไง เรามีศรัทธา ที่นี้เราอยากจะทำให้ได้ ถ้าเรามีศรัทธาเราทำไม่ได้ เห็นใหม่ ต้องให้ มันเป็นธรรมมูลค่าจริงฯ ให้มันเป็นจริงๆ ขึ้นมา ความเป็นจริงคือสัมมาทิฐิ ความเป็นจริง เห็น ใหม่ คือ มัชฌิมาปฏิปทา ความเป็นจริงถ้ามัชฌิมาปฏิปทา สัมมาทิฐิความถูกต้องดีงาม เวลา มัชฌิมาปฏิปทาเพราะความสมดุลของมันๆ แล้วคนเรามันโทสจริต โมหจริต โลกจริต จริตของ คนไม่เหมือนกัน เห็นใหม่ ของที่มันแตกต่างกัน ความขึ้น ความแห้ง ความหยาบ ความ ละเอียดมันแตกต่างกัน มันจะตอบสนองด้วยอุณหภูมิต่างกันเป็นไปไม่ได้

คนเราจิตนิสัย โทสจริต โมหจริต โลกจริต ถ้ามันจิตนิสัยอย่างนั้น เราจะต้องตั้งสติ ของเรามากน้อยขนาดไหน สติของเรา เพราะอะไร เพราะเราทำของเราไป ถ้าเราเป็นจิต อยากรู้ ก็เพราะว่าพันธุกรรมมันตัดแต่งมาอย่างนี้

พระโมคคัลลานะ พระสารีบุตร เห็นใหม่ ปรรณามาเป็นอัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้อง ขวา คำว่า “ปรรณนา” มันต้องสร้างบุญกุศล ดวงค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรรณนาเป็น พระโพธิสัตว์ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย ต้องสร้างต่อเนื่องกันมาขนาดนั้น ท่านถึงมี อำนาจวาสนาขึ้นมา อินทรีย์แก่กล้า ทุกอย่างเตรียมพร้อมเพื่อจะเป็นอย่างนั้นไง นี่ก็เหมือนกัน พระโมคคัลลานะ พระสารีบุตร ท่านก็ได้สร้างของท่านมา ท่านปรรณนาเป็นอัครสาวก การ ปรรณนาด้วยการสร้างสมบุญกุศลไป การปรรณนาคือการทำความดีของท่านมา

ไฉนี้ก็เหมือนกัน ของเราๆ จิตนิสัยเราตัดแต่งมา เราทำมาเอง ไฉ้โกรธ ี่โกรธก็ทำมา เอง ไฉ้หลงใหล หลงใหลก็ทำมาเอง ทำมาทั้งนั้น แล้วเวลาเราทำมาทั้งนั้น เราจะปฏิเสธการ กระทำของเราได้อย่างไร นี่ใจกรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กันไง สิ่งนี้มันเป็นเวรเป็นกรรมของ จิตดวงนั้นไง เพราะจิตดวงนั้นคิดอย่างนั้นทำอย่างนั้น มันถึงมีจิตนิสัยอย่างนี้ แล้วจิตนิสัย อยากรู้ทางโลกเขาเรียกสันดาน สันดานแก้ไม่ได้ สันดานก็คือสันดาน

เวลาพระอรหันต์ เห็นใหม่ ตรัสรู้เป็นพระอรหันต์หมดเลย แต่เอตทัคคะนี้ สันดาน ความชำนาญ ความถนัดของตน ถ้าความชำนาญความถนัดของตน พระ อรหันต์แก้จิตนิสัยไม่ได้ แต่แก้กิเลสได้ กิเลส เห็นใหม่ จิตนี้กลั่นออกมาจากอริยสัจ ถ้าจิต มันจะกลั่นออกมาจากอริยสัจ เราถึงต้องทำความจริง ธรรมมีมูลค่าจริงฯ มัชฌิมาปฏิปทา

ความสมดุล ความสมดุล สมดุลดี เพราะจิตนิสัยมันไม่เหมือนกัน

ฉะนั้น เวลาปฏิบัติไป พุทโธ ธัมโม สังโฆ เวลาใช้ปัญญาอบรมสมาธิมันแตกต่างกันไป สุขวิปัสสโก ปัญญาอบรมสมาธิ เห็นใหม่ คูสิ เวลาพระสารีบุตร พระสารีบุตรด้วยใช้ปัญญา ปัญญานานะ พระสารีบุตรมีปัญญามาก ต้องไตร่ตรองไว้ก่อน แล้วพระ-โมคคัลลานะ เห็นใหม่ ใช้สมาธิ นำ เจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ สิ่งที่เป็นจริงๆ เราจะสิ่งใดเป็นวิมุตติ วิมุตติคือผลของการประพฤติปฏิบัติ เราปฏิบัติของเราตามความเป็นจริงของเรา เราจะเอาความจริงของเราขึ้นมา ถ้าความจริงต้องเป็นความจริงในปัจจุบัน ความจริงในปัจจุบัน ความจริงในหัวใจนี้ ความจริงในความรู้สึกอันนี้

การศึกษามา สาธุ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดา ไครบวชมาเป็นพระภิกษุแล้วกล่าวต่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเขาจะเป็นพระไม่ได้ ธรรมวินัยเป็นศาสดา พระองค์ไหนจะไปกล่าวต่อ ฉะนั้น เวลาบอกว่าสาธุๆ สิ่งนั้นเป็นธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ได้ปฏิเสธ ไม่ใช่ว่าสิ่งนั้นจะผิดพลาด ไม่ใช่ว่าสิ่งนั้นสิ่งที่ไม่ดีงาม ของดีงามทั้งนั้น

แต่กิเลสในใจของเราจะสร้างเอกสารเท็จ แล้วจะทำความเป็นเท็จ มันผิด มันผิดที่กิเลส ตัดหาความทะยานอยากของเราวินิจฉัยผิด วินิจฉัย เห็นใหม่ คำว่า “วินิจฉัย” มันไม่ใช่การประพฤติปฏิบัติ วินิจฉัยไม่ใช่ความเป็นจริงในหัวใจ

ถ้าเป็นความจริงมันเป็นปัจจุบันตั้งเป็นสันทิฏฐิโก มันกลั่นออกมาจากอริยสังข์ ใจดวงนี้ กลั่นออกมาจากอริยสังข์ อริยสังข์มันคืออะไรละ มรรค ๘ มรรค ๘ มันมาจากไหนละ สติชอบ สมาธิชอบ ปัญญาชอบ งานชอบ การกระทำชอบ แล้วมันชอบตรงไหนละ ถ้ามันชอบ ธรรมมีมูลค่าไหม มูลค่ามันเกิดขึ้นเพราะความชอบธรรมอันนั้นไง ถ้าเป็นมูลค่าที่มันมีความชอบธรรม แล้วความชอบธรรมมันมาจากไหน ความชอบธรรมก็มาจากสติปัญญาที่ฝึกหัดฝึกฝน

ครูบาอาจารย์ท่านส่งเสริม ท่านพยายามกระทำให้มันเป็นความจริงขึ้นมา เพราะ เพราะถ้ามันเป็นจริง มันเป็นจริงในใจดวงนั้น แล้วใจดวงนั้นความรู้สึกนึกคิดใครจะเข้าไปตัด แต่งให้ได้ละ ครูบาอาจารย์ท่านคอยไขกคอยสับเพื่อพยายามจะให้ใจดวงนี้มันไปตามช่องทาง ให้มันถูกต้องไง ช่องทางมันเป็นกรอบให้ใจมันผ่านไปไง เพราะอะไร เพราะกิเลสตัดหาของเรา มันไม่เชื่อ กิเลสตัดหาความทะยานอยากของเรามันปลิ้นปล้อน กิเลสตัดหาความทะยานอยากของเรามันจะเอาทางลัดของมัน ครูบาอาจารย์ท่านก็ทำให้ไปตามกรอบนั้น แต่เวลาถ้า มันจะเป็นจริงขึ้นมา มันเป็นจริงจากการกระทำของเรา ถ้ากระทำ เห็นใหม่ ถ้ามันเป็นจริง เห็นใหม่ มูลค่าตามเป็นจริงๆ ถ้าเป็นสมาธิก็สมาธิจริงๆ ถ้าฝึกหัดปัญญา ปัญญาเกิดละ ถ้าปัญญา มันเกิดมันเกิดเพราะอะไร?

ก็เกิดสัมมาสมาธิ สัมมาสมาธิแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนา ถ้ายกขึ้นสู่วิปัสสนา จิตเห็นอาการของจิต มันจะเข้าใจตรงนี้ชัดๆ เลย คนที่ภาวนาเป็นนะ โสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล สกิทาคามีมรรค สกิทาคามีผล อนาคามีมรรค อนาคามีผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล มรรค ๔ ผล ๔ บุคคล ๔ คู่ บุคคล ๔ คู่ วิวัฒนาการของมัน วิวัฒนาการของจิตจากปุถุชนเป็นกัลยาณปุถุชน

ผู้ที่ปฏิบัติใหม่ๆ ดูทารกทำอะไรไม่เป็นทั้งนั้น พ่อแม่ดูแลมันทั้งนั้น แต่ถ้ามันทำของมันได้ มันกินข้าวได้ ตักข้าวใส่ปากเป็น ถ้าตักข้าวใส่ปากเป็นนี่ดูสิปุถุชนคือคนหนา เวลามันหนามันแน่น ก็เลสมันหนามันแน่นไปหมด มันเปิดไม่ได้ หัวใจมันโดนพญามารมันครอบงำหมดละ มันต้องบกกบั่น อดนอนผ่อนอาหารนะ

เวลาครูบาอาจารย์เราประพฤติปฏิบัติมา เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นนะ ท่านโอบอุ้มจริงๆ นะ เวลาถือธุดงค์ เวลาเราทุกข์เรายากเพราะอะไร เพราะท่านทุกข์ยากมาก่อนไง ท่านรู้ว่าหัวใจของเรามันเหลือมนิดเดียว มันจะเป็นๆ อยู่อย่างนั้นมันไม่ได้สักที ท่านถึงต้องเอาจริง เอาจัง

ดูสิ เวลาท่านอยู่ถ้ำสาริกา เห็นไหม เวลาท่านเป็นโรคเสียดท้อง ต้มยาฉันแล้วมันเคยหาย นี่ต้มยาฉันอย่างไรก็ไม่หาย ถ้าไม่หายเลิกต้ม ยาไม่กิน ยาโยนทิ้งหมด อดอาหารชนกับมันเลย เวลาเอาจริงเอาจังขึ้นมา ดูสิเวลามันรวมลง โลกนี้ว่างหมดเลย โลกนี้ราบหมด ก็เลสขาด เวลาเอาจริงเอาจัง เพราะท่านเอาจริงเอาจังมาก่อน เวลาท่านส่งเสริมเรา ท่านดูแลเรา ดูแลก็ ต้องให้มันเอาจริง เป็นจริง ก็เลสมันปลิ้นปล้อน มันต้องเอาสติเอาปัญญาความจริงเข้าไป ประหัตประหารไปสู้กับมัน แล้วสู้กับมัน เห็นไหม เราตั้งใจของเราไป ให้มันเป็นจริงขึ้นมาๆ

นี่ปุถุชนคนหนา เวลาเราทำของเรามันใช้สติปัญญาของเรา เด็กนะ ถ้ามันเอาอาหารใส่ปากมันได้ มันรอดตายแล้ว เด็กเวลามันหิวมันกระหายมันร้องไห้อย่างเดียว ทารกเวลามันร้องไห้ก็มันอยากกินนม มันร้องไห้เพราะมันไม่มีอะไรจะกิน นี่ก็เป็นคนหนา แปะเขาไปทั่ว อารมณ์โหดมาียดหมด ของฉันๆ ของฉันคนรู้พูดนะ แต่เวลาความเป็นจริง ไม่ใช่ของฉันหรอก เป็นตัวฉันเลย ฉันรู้ ฉันคิด ฉันเป็นเลย มันคนหนาไป มันเป็นอันเดียวกับอารมณ์ความรู้สึก

แล้วสติปัญญาของเราพิจารณาของเรา มีสติปัญญาของเรา เวลาทำขึ้นมาแล้ว รูป รส กลิ่น เสียงไม่ใช่มาร ก็เลสค้นหาความทะยานอยากของเราต่างหากที่ไปยึดมันถือมันมันต่างหาก รูป รส กลิ่น เสียงเป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร เป็นบ่วงนะ มันรัดคอ รู้ไปหมด เห็นไปหมด เก่งไปหมด ดีไปหมด เป็นบ่วง ถ้าเวลาปฏิบัติไป เวลามันเป็นพวงดอกไม้ มันล่อมันหลอก “จะเป็นๆ ละ เออ ! ไซ้ๆ ละ โอ้ย! ลูกต้องดีงาม” มันทั้งรัดคอ มันทั้งหลอกล่อ

เรามีสติปัญญาเท่าทันมันๆ เห็นไหม เท่าทัน เพราะเท่าทันมันรู้ใจ เวลาเป็นสมาธิมันรู้ว่า ถ้าเป็นสมาธิเราพิจารณาของเราบ่อยๆ อ้อ! ถ้าสมาธิมันไม่ได้ก็เพราะว่าคำบริกรรมมันไม่ดี ถ้า

สมาธิเพราะเหตุมันไม่พอ ถ้าเหตุไม่พอเราก็ต้องเข้มงวดขึ้นๆ พอเข้มงวดขึ้นกิเลสมันก็หนาขึ้น มันยิ่งเข้มงวดขึ้นไป เราก็ต้องต่อสู้ไป มันต้องมีสติ มันต้องมีสังขะ ฝึกหัดๆ จนชำนาญไง ถ้าชำนาญ เห็นไหม นี่ไง ธรรมมีมูลค่าจริง ถ้าเป็นสมาธิก็สมาธิจริง

สมาธิเกิดจากอะไร สมาธิเกิดจากความวิริยะ ความอุตสาหะ ความที่มีสติปัญญาดูแลดูแลขึ้นไปนะ สิ่งทีหลอกล่อนั้นหลอกหมด สิ่งทีคิดไม่ใช่ แล้วเวลาเป็นสมาธิมันสงบเข้ามา รู้ตัวชัด สติพร้อม สมาธิคือหนึ่งไม่พาดพิงกับอารมณ์ใดๆ ทั้งสิ้น แล้วถ้าเป็นหนึ่ง เห็นไหม ธรรมคาเป็นหนึ่งมันจะพาดพิง เพราะจิตมันอยู่ด้วยตัวมันเองไม่ได้ แต่เนื้มันอยู่ได้เพราะอะไรละ อยู่ได้เพราะค่าบริการของเราไง มันทรงตัวได้ มันทรงตัวของมันด้วยค่าบริการของเรา ถ้ามันทรงตัวได้ เห็นไหม มูลค่าตามความเป็นจริง สัมมาสมาธิ

พอสัมมาสมาธิแล้วมันมั่นคง เพราะมันมั่นคงมันมีการควบคุมดูแล มันมีกำลังใช้ใหม่ เวลามันจะคิด เวลามันจะเห็นกาย จิตเห็นอาการของจิต ถ้าจิตเห็นอาการของจิตมันถึงจะเป็นวิปัสสนา วิปัสสนาเพราะจิตมันมีกำลังมันทำของมันจริง ถ้าทำของมันจริง มันมีมูลค่าตามความเป็นจริง ถ้ามีมูลค่าตามความเป็นจริง ขนาดว่ามีมูลค่าตามความเป็นจริงแล้วเวลาเราจับได้ เราพิจารณาของเราได้ พิจารณาได้บางทีมันก็ปล่อยมันเป็นครั้งเป็นคราว การปล่อยอย่างนี้เขาเรียกตทังคปหาน การปล่อยชั่วคราวๆ การปล่อยชั่วคราวเพราะมูลค่าของมันมีความจริง เพราะมูลค่ามีความเป็นจริงมันก็ใช้ง่ายได้ตามความเป็นจริง พอตามเป็นจริงแต่กิเลสมันยังดื้อ มันยังต้านอยู่ มันก็ยังติดพัน กิเลสมันติดพันของมันอยู่ เพราะมันมีสมุทัยอยู่ สิ่งทีมีสมุทัยอยู่ การพิจารณาของเราด้วยสติด้วยปัญญา เห็นไหม มีมูลค่าตามศีล มีมูลค่าจริงตามสมาธิ แล้วก็มีมูลค่าจริงตามปัญญา

แต่ขณะที่ศีล สมาธิ ปัญญา มรรค ๘ มรรคสามัคคีความสมดุลของมันระหว่างมรรคมันยังไม่สมดุล ถ้าไม่สมดุลเพราะอะไร ไม่สมดุลเพราะว่าเรายังขาดตกบกพร่อง เพราะเรายังขาดความชำนาญ ถ้าเราขาดความชำนาญเราต้องมาฝึกฝนบ่อยๆ มันก็ต้องฝึกฝนตั้งแต่ศีล ตั้งแต่สมาธิ แล้วจึงฝึกหัดใช้ปัญญา เพราะปัญญาอย่างนี้มันเกิดขึ้นจากสมาธิ ปัญญาอย่างนี้มันเกิดขึ้นจากศีลที่สะอาดบริสุทธิ์ เพราะมันมีมูลค่าจริงตามความเป็นจริงขึ้นมา มันเลยส่งต่อขึ้นมา ส่งเสริมกันเป็นความจริง

แต่เวลาขณะส่งเสริมตามความเป็นจริง เราประพฤติปฏิบัติไปแล้ว สิ่งที่เป็นศีล ศีลก็ขาดตกบกพร่อง ถ้าเป็นสมาธิ สมาธิก็ใช้แล้ว สมาธิมันก็เจือจางลง ถ้าเจือจางลง เห็นไหม ปัญญาทีเกิดขึ้นจากสิ่งที่ส่งมา มูลค่าของมันความสะอาดของมัน มันแตกต่างกัน เราถึงต้องย้อนกลับไปตั้งแต่ศีล ตั้งแต่สมาธิ ไม่ใช่ใช้ปัญญาๆ เราก็จะตะบ๊ยะบันใช้ปัญญาไปตลอด ปัญญามันลอยอยู่บนอากาศหรือ ปัญญามันเกิดมาจากไหน ปัญญาทีมันมานะ

สิ่งที่เราศึกษาของปลอม เอกสารเท็จ สร้างเอกสารเท็จ ใช้เอกสารเท็จ โดยกิเลสพาให้เท็จ ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็พลิกแพลงจะเอามาเป็นของตน แล้วมันก็เป็นไปไม่ได้ แต่มันศึกษาได้ มันจำได้ มันก็ชี้ไม่ ไม้ไปตามอย่างนั้น มันไม่มีมูลค่าตามความเป็นจริง เพราะไม่มีมูลค่าตามความเป็นจริง จิตใจนั้นถึงได้ไม่มีคุณธรรม ไม่มีอกุปปิธรรม

ถ้ามันอกุปปิธรรม เห็นไหม สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส ถ้าเป็นพระโสดาบัน มันจะมีอุปมีค่าได้อย่างไร มันจะต้องเคารพครูบาอาจารย์มาตั้งแต่ต้น ตั้งแต่กลางและที่สุด มันเคารพ เคารพองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นอันดับแรก เคารพครูบาอาจารย์ เคารพธรรมวินัยมันจะเคารพธรรมวินัยเพราะมันเกิดมาจากธรรม เกิดมาจากวินัย เกิดมาจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถ้ามันมีความจริงใจ ถ้ามันไม่มีความจริงใจข้อมูลมันเท็จ การกระทำมันเป็นเท็จ ปลิ้นปล้อน หลอกหลวง

แต่ถ้าเราเอาความจริงของเรา เราจะเอาจริงของเราเพราะเราเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติเอง เราจะเอาของจริง ของจริง เห็นไหม เวลาเราใช้ปัญญาไปแล้ว ผีก็หนีไปปัญญา กว่าจะหนีไปใช้ปัญญาได้ กว่าจะรู้จักภาวนามยปัญญา เราก็ทุ่มเทกันมาขนาดนี้ การทุ่มเทมาขนาดนี้ เห็นไหม ดูสิตอนนอนผ่อนอาหาร เราทุ่มเทกันมาขนาดนี้ ปฏิบัติไปแล้วนี่สมุทัยๆ ใ้อปัญญา มาร ลูกหลานของมัน มันก็ยังซุ่มยิงซ่อน มันยังพลิกยังแพลง พิจารณาไปแล้วมันปล่อย ปล่อยอย่างไร

เราก็ต้องฝึกซ้ำ ฝึกให้ชัดเจน ให้ชัดเจนของเรา พิจารณาแล้วพิจารณาเล่า ถ้าพิจารณาไปแล้วปัญญาที่มันเกิดขึ้นมาแล้ว มันวางไว้ สิ่งนี้เราเกิดมาตั้งแต่เด็กแต่น้อย ชีวิตของเรา เราก็ผ่านประสบการณ์มามากมายมหาศาล แล้วในปัจจุบันนี้เรามาถึงขนาดนี้ ถ้าเราจะทบทวนเรา เราก็ต้องตั้งแต่เด็กแต่น้อยขึ้นมา แล้วดูความขาดตกบกพร่องของเราขึ้นมา มันจะเป็นประโยชน์กับการใช้ปัญญาของเรา

นี่ก็เหมือนกัน การใช้ปัญญาๆ ถ้ามันไปไม่ได้ พิจารณาไปแล้วมันปล่อย ปล่อยขนาดไหนมันไม่มีสมุจเฉตปหานหรอก ถ้ามันสมุจเฉตปหานเว้นไว้ชิปปาภิญญาเท่านั้น ชิปปาภิญญาที่เดียวแล้วรู้แจ้งเลย เว้นไว้ประเภทนั้นประเภทเดียว แต่ประเภทประพฤติปฏิบัติ ประเภทปฏิบัติ เห็นไหม ล้มลุกคลุกคลานมาทั้งนั้น

ถ้าล้มลุกคลุกคลานมา แต่! แต่เราเกิดเป็นคนนะ เรามีวาสนานะ เราประพฤติปฏิบัติเพราะอะไร เพราะคนที่กว่าจะมีวุฒิภาวะอย่างที่จะเกิดเป็นมนุษย์แล้วอยากจะประพฤติปฏิบัติมันต้องมีอำนาจวาสนามาแล้ว เพราะขนาดทำงานเขายังทำกันไม่ได้เลย เขายังฉกชิงวิ่งราวกันอยู่นั้น ใ้อเราเนี่ยนะ เราเสียสละกันมาทั้งนั้น แล้วเรามีศรัทธามีความเชื่อมีการกระทำขนาดนี้ มันจะมีอำนาจวาสนามาขนาดไหน แต่มันไม่ใช่ชิปปา-ภิญญาเท่านั้น

ชิปปาภิญญา เขาทำมามากกว่านี้เพราะเขาทำของเขา มา เขาถึงมีอำนาจวาสนาของ

เขา แล้วเวลาเขาฟังธรรมๆ เขามีสมมุจเฉทพหุทานในใจของเขาอย่างนั้น แบบพระสารีบุตร พระโมคคัลลานะฟังธรรมของพระอัสสชิทีเดียวนั้นเป็นพระโสดาบันเลย เพราะอะไร เพราะเขาพร้อม มา คูสิ เขาปรารถนามาเป็นอัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวา เขาทำบุญมาขนาดไหน เพียงแต่เขาไปฟังสัจจะ สัจจะสอนผิด “นั่นก็ไม่ใช่ นี่ก็ไม่ใช่” ก็เหมือนเราสักแต่ว่าๆ แล้วสักแต่ว่าๆ อย่งไรละ สักแต่ว่าทุกขีใหม่ โน่นสัจจะบอก “นั่นก็ไม่ใช่ นี่ก็ไม่ใช่” ไม่ใช่แล้วมันมีเหตุมีผลมีอะไรละ แล้วเอาอะไรมาเป็นเหตุผลละ

แต่ไปฟังพระอัสสชิ เห็นใหม่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนว่าธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ ความทุกข์ความยากที่ไปที่ไปมันมีเหตุผลของมัน แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนให้ไปดับที่เหตุ นั้นดับที่เหตุ นั้น เราทุกข์เรายากเพราะจิตมันมีวิชา เพราะวิชามันไม่รู้ มันเลยไปกว้านเอาทั้งหมดเลยมาเผาตน มันมีที่ไปที่ไปทั้งนั้น มันถึงเป็นมรรคใจ เป็นมรรคมันต้องมีเหตุมีผลมีที่ไปที่ไป

แล้วเวลาที่มาที่ไปของเราที่เอกสารเท็จใจ ความเท็จทั้งนั้น ก็เลสมันทำให้ แล้วทำให้ไม่ทำให้ธรรมดานะ ทำให้แล้วอ้างอิงธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เป็นความจริง ธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นความจริง แต่จริงในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วบอกวิธีการ ไม่ใช่บอกมรรคผลให้เรา บอกวิธีการให้เราทำ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “เราเป็นผู้ชี้ทาง เธอเท่านั้นที่จะต้องชวนชวายการกระทำของเธอไป”

เราชวนชวายของเรา เราทำของเรา เราปฏิบัติของเรา ถ้าเราเอาความจริงของเรา ถ้าเป็นมูลค่าจริงๆ มันจะมีคุณธรรมในใจอันนั้น ถ้ามีคุณธรรมในใจนั้นมันจะเคารพธรรมและวินัยแล้วเคารพตนเองด้วย เคารพตนเองเพราะอะไร เคารพตนเองเพราะว่าถ้าเราประพฤติปฏิบัติตามเป็นจริง แล้วเราจะก้าวเดินต่อไป ถ้าก้าวเดินต่อไปมันต้องมีศีล มีสมาธิ มีปัญญา คนที่ประพฤติปฏิบัติมา เพราะความปกติของใจ เพราะศีลของเรา เพราะสมาธิของเรา เพราะมีสมาธิขึ้นมาแล้ว ผีกัดใช้ปัญญาๆ จนใช้ปัญญาเป็น ใช้ปัญญาเป็นคือภาวนามยปัญญา

แล้วภาวนามยปัญญา เห็นใหม่ บุคคล ๔ คู่ คู่ที่หนึ่งมันยังใช้สังขารต่อไป เวลาคู่ที่สองขึ้นไปมันละเอียดขึ้น คู่ที่สามน้ำปามา โอโฮ! ปัญญามันหมุนตัวๆ อันนั้น อันนั้นต้องรั้งไว้เลย เวลาปัญญาหมุน ปัญญามันติดชบวนการของมันนะ เวลามันติดไปแล้ว ปัญญามันหมุนจนจิตรับไม่ไหวที่มันไปข้างใดข้างหนึ่ง เราถึงต้องผีกัดเป็นขั้นเป็นตอนจนกว่าเราจะมีวุฒิภาวะสามารถบริหารจัดการมรรคของเรา เดินแล้วมรรคเกิด ปัญญามันเกิดขึ้น ภาวนามยปัญญา แล้วมันมาจากไหนละ

ไม่ใช่ปัญญาชี้เท่อ คอมพิวเตอร์จำไว้ กตเท่าไรมันก็ออก คอมพิวเตอร์กดพระไตรปิฎก

เวอร์ชันไหนออกมาหมดละ แล้วคอมพิวเตอร์มันได้อะไร คอมพิวเตอร์เวลาหมดอายุขัยมันเป็น
เศษเหล็ก

แต่เรามีชีวิตนะ ชีวิตนี้มีค่ามาก เวลาตายไปแล้วจิตออกจากร่างไป เวลาเกิดจิตปฏิสนธิ
ใหม่ ในครรภ์ ในน้ำคร่ำ ในโอปปาติกะ จิตที่เกิดที่ตาย จิตที่สุขที่ทุกข์ องค์-สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ จิตนี้มีค่า ความรู้สึกนี้มีค่ามาก แล้วถ้าความรู้สึกที่
มันยังลึกลงลึกอยู่ ความรู้สึกที่มันยังทุกข์ยังยากอยู่นี้ เราพยายามชวนชวาย เวลาเดินจงกรม
นั่งสมาธิภาวนา จิตมันอยากทำ จิตมันอยากได้ แต่จิตนี้อาศัยอยู่ในร่างกายนี้ การอาศัยอยู่ใน
ร่างกายนี้จึงเคลื่อนไหวเพื่อความสงบ เดินจงกรมเพื่อความสงบ นั่งสมาธิภาวนาให้เกิดปัญญา

เวลาทำจิตมันมีการกระทำ จิตมีศรัทธามีความเชื่อมีการกระทำ แล้วเวลาทำขึ้นมาจนมี
คุณธรรม มีคุณธรรมบุคคล ๔ คู่ ถ้าคู่ที่หนึ่ง เห็นใหม่ คู่ที่หนึ่งโสดาปัตติมารค เราเป็นบุคคลคู่ที่
หนึ่ง บุคคลคนหนึ่งในอภยวาระในสังฆคุณ เราทำของเราขึ้นมาจนขนาดนี้ ถ้าเรามีสติมีปัญหา
รักษา มันมีการรักษานะ ในการกระทำมันต้องมีการรักษา เจริญแล้วเสื่อมๆ ไง

เวลาทำสมาธิ เวลาจิตมันสงบแล้วมันคลายออกมา นี่ขาดจากสมาธิ เวลาใช้ปัญญาๆ
เวลาปัญญามีสัมมาสมาธิเป็นพื้นฐานที่มันหมุนเข้าไปจะแผดจะเผา หมุนเข้าไปจะเผาเชื้อไข
ตบะธรรมที่มันจะแผดจะเผาภิเลสอวิชชา หลานของพญามาร สักกายทิฏฐิความเห็นผิด
ความเห็นผิดในกาย ความเห็นผิดในขันธิ์ ๕ ขันธิ์ ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ขันธิ์ ๕ ขันธิ์ ๕ คือรูป
เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เราเห็นผิดทั้งนั้น มันเห็นผิดเพราะอะไร เพราะมันเห็นผิดมัน
ถึงเอียงกระเทวี่ เพราะเห็นผิดมันถึงไม่สมดุล เพราะไม่สมดุล มันถึงไม่มัชฌิมาปฏิบัติ

เวลามันปล่อย มันปล่อยด้วยกำลัง มันปล่อยด้วยปัญญาวงรอบของมันวงรอบหนึ่ง แต่
ปล่อยแล้วมันไม่สมดุลของมัน ถ้าไม่สมดุลมันถึงสมุจเฉทปหานถึงจิตได้สำนึกไม่ได้ เวลา
ความคิดมันเกิดที่ไหน เวลาความคิดเกิดที่จิต เวลาความคิด คนมีออกความคิด ความคิดมา
จากไหน มันเร็วมากๆ มันเกิดที่ไหน ไม่มีจิตอะไรจะคิด คอมพิวเตอร์ปัญญาประดิษฐ์คนต้องมี
โปรแกรมให้มันถึงคิดได้ สัตว์ก็ต้องฝึกมัน สัตว์ก็มีจิต

นี่ก็เหมือนกัน คนเราความคิดมันคิดมาจากไหน ความคิดมันเกิดจากจิต ถ้าความคิด
เกิดจากจิตนะ ถ้าจิตมันมีศีล สมาธิ ปัญญา มันมีวุฒิภาวะขึ้นมา มันทำคุณธรรมขึ้นมาด้วย
มูลค่าจริงของมัน ด้วยสติ สติจริงๆ สมาธิ สมาธิจริงๆ เวลาเกิดปัญญา ปัญญาจริงๆ เวลามันใช้
ปัญญาพิจารณาของมันไป มันเกิดจากจิต แต่กำลังของมันไม่พอ มันไม่มัชฌิมา-ปฏิบัติ มัน
ไม่สมดุลของมัน ถ้าไม่สมดุล คุณค่าของมัน มันลงลึก ลึกเข้าไปสู่จิตได้สำนึก ลึกเข้าไปที่
สังโยชน์ สังโยชน์คือมันร้อยรัดจิตไว้

สังโยชน์ สังโยชน์ เห็นใหม่ สังโยชน์ที่อวิชชาที่มันปิดบังหัวใจไว้ ถ้ามันปิดบังหัวใจไว้

หัวใจก็ต้องเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ แต่เราพิจารณาของเราเข้าไปด้วยศีล ด้วยสมาธิ ด้วยปัญญา ด้วยมรรคด้วยผล ด้วยธรรมที่มันมีมูลค่าด้วยสัจจะความจริง เวลามันสมดุลง่าย เวลาพิจารณาแล้วมันปล่อยๆ มันไม่สมดุลง่ายมันเข้าถึงตรงนั้นไม่ได้ ถ้ามันเข้าถึงตรงนั้นไม่ได้ พิจารณาซ้ำๆ เข้าไป ด้วยอำนาจวาสนาของเรา เวลามันถึงที่สุดเวลาสมดุลง่ายขาด สังโยชน์ขาด ทิฐิมันหลุดไปอย่างไร? มิจฉาทิฐิความเห็นผิดมันหลุดจากใจออกไปอย่างไร? มันหลุดออกไปอย่างไร? มันขาดไปอย่างไร?

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกตั้งแขนขาดๆ ถ้ามันขาดออกไป มันขาดออกไปจากจิต ถ้ามันขาดออกไปจากจิต จิตนี้เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เห็นใหม่ จิตเกิดในไข่ ในครรภ์ ในน้ำคร่ำ ในโอปปาติกะ เวลาจิตเกิด เวลาสมุจเฉทปานเวลามันขาด เวลามันขาดไป สังโยชน์มันขาด เกิดอย่าง มากอีก ๗ ขาด มันไม่เหมือนปุถุชนแล้ว ปุถุชนเวียนว่ายเกิดในวัฏฏะไม่มีต้นไม่มีปลาย ไม่มีต้นไม่มีปลายในวัฏฏะ ใครจะปฏิเสธหรือไม่ปฏิเสธมันเรื่องของกิเลส แต่ความจริงมันเป็นแบบนั้น

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้แจ้งแทงตลอดในวัฏฏะ ครูบาอาจารย์ที่ประพฤติปฏิบัติมาท่านรู้แจ้งของท่าน แล้วเวลามันสมุจเฉทปานมันขาด มันไม่ไปตามวัฏฏะแล้ว มันแตกต่างอย่างไร พระโสดาบันกับปุถุชนแตกต่างกันอย่างไร แล้วเวลาดังแขนขาดมันขาดอย่างไร ถ้ามูลค่าจริงมันชัดเจนอย่างนี้ มันชัดเจนแจ่มแจ้งกลางหัวใจ

ถ้ามันชัดเจนมันแจ่มแจ้งกลางหัวใจ เราประพฤติปฏิบัติขึ้นไป บุคคล ๔ คนนี้โสดาบัน สกิทาคามี อนาคามีถึงขั้นกิเลส มันจะไม่เคารพองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเขียวหรือ มันไม่เคารพธรรมวินัยใช่ไหม ถ้ามันไม่เคารพธรรมวินัยมันจะเป็นพระมาได้อย่างไร เป็นพระผู้ประเสริฐ ประเสริฐที่ไหน ประเสริฐในพุทธะ พุทธะคือหัวใจดวงนั้น ถ้าหัวใจดวงนั้น ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ถ้ามันปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม เห็นใหม่ ผู้ใดเห็นธรรมคือเห็นตถาคต เห็นหมดรู้หมด

ฉะนั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดุสิต หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านบอกเลย นั่งอยู่ตรงหน้าก็ไม่ถาม มันไม่ถามเรื่องความลึกซึ้งซึ้งอนในใจเลย สิ่งที่เป็นกิเลสอวิชชามันลึกซึ้งซึ้งซึ้งอยู่ในหัวใจ ไอ้กิเลสที่มันสร้างเอกสารเท็จ ที่มันใช้ข้อมูลเท็จ สิ่งที่เป็นเท็จเพราะเป็นเท็จมันบังไว้ อวิชชาเต็มหัวใจ แล้วเวลาทำสิ่งใดมดเท็จ ไม่มีความเป็นจริงเป็นจังในหัวใจเลย

แต่ครูบาอาจารย์ของเราท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ท่านถอดท่านถอนด้วยความเป็นจริงมีมูลค่าจริง มันมีความเป็นจริงในใจอันนั้น ถ้ามีความเป็นจริงในใจอันนั้นมันเคารพมาจากหัวใจ ดุสิต พระอรหันต์สติสมบูรณ์ สมบูรณ์เพราะอะไร เพราะมันแสดงตัวขึ้นมามันพร้อม มัน

กระเพื่อม มันไหวกลางหัวใจ หัวใจมันจะรู้สึกคิดอย่างไรมันพร้อมไปหมด แล้วมันจะเนรคุณได้อย่างไร มันจะมีความเนรคุณในใจใหม่ มันจะไปปดหมดเท็จใหม่ มันจะทำลายโอกาสของมันใหม่ นี่พระโศดาบันนะ ถ้าพระโศดาบัน นี้ไง ถึงไม่ลูปคล่าในศีล พระโศดาบันนะไม่ลูปไม่คล่าในศีล ศีลนั้นชัดเจน เพราะ เพราะอยากก้าวเดินต่อไป

ทุกข์ยากนะ หลวงตาท่านสอนบ่อย “การปฏิบัติยาก ยากขั้นแรก ขั้นจะเป็นโศดาบัน เพราะทำไม่เป็น พอเป็นโศดาบันแล้ว สกิทาคามี อนาคตามิมันจะต่อเนื่องกันไป แล้วก็จะไปยากตอนปลาย ตอนปลายพอทำลายปฏิมะ กามราคะแล้วว่างหมด มันจับต้นชนปลายจิตเดิมแท้ยาก ว่างอยู่อย่างนั้น ติดกันอยู่อย่างนั้น” หลวงตาท่านใช้คำว่า “บ้านร้าง เรือนว่าง แต่มีคนเห็นเรือนว่างนั้นอยู่ แล้วก็หลงว่าว่างอยู่อย่างนั้น”

มันต้องมีการกระทำกันอีก ต้องมีครูบาอาจารย์คอยชี้ คอยนำ คอยบอก เราไม่ต้องหวัง เราทำของเราไป วุฒิภาวะของจิตมันพัฒนาขึ้นไปให้ธรรมมีมูลค่าจริง ความเป็นจริงของหัวใจ เห็นใหม่ สุขโต ถ้าเราทำสุขโต อนาคตเราสุขโตแน่นอน เราจะทำสุขโต เราจะทำปฏิบัติแล้วสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติสมควรแก่ธรรมให้ธรรมมันมีมูลค่าตามความเป็นจริง

อย่าไปสร้างภาพ อย่าไปให้ค่าเกินควร ถ้ามันให้ค่าเกินควรไม่มัชฌิมาปฏิปทา ไม่สมดุลไม่สมควร เราทำของเราให้สมดุลสมควรของมัน มันจะเป็นมัชฌิมาปฏิปทา มัชฌิมาปฏิปทา เห็นใหม่ มรรคสามัคคีรวมลงแล้วชำระล้างกิเลสเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป ให้เป็นสมบัติของเรา ให้เป็นคุณธรรมในใจของเรา ให้ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติประสบความสำเร็จตามความเป็นจริง เอวัง